

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาสหกรณ์การเกษตร
สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จัดทำโดย นางรัชนิพร พิงประสพ
รหัส 4052

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 ปี 2555
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาสหกรณ์การเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จัดทำโดย นางรัชนีพร พึ่งประสพ
รหัส 4052

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 ปี 2555
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

อาเซียน เป็นองค์การที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประกอบด้วยประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน ลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า มีแนวโน้มที่ลดการค้ำประกันแรงขึ้น ส่งผลให้อาเซียนได้หันมามุ่งเน้น และขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างกันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2535 และเปิดตลาดการค้าบริการและการลงทุนในภูมิภาคเพื่อนำไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี 2558 เป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Single Production Base) การเคลื่อนย้ายสินค้าบริการ การลงทุน เงินลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี

ประเทศไทยการเข้าเป็นประชาคมอาเซียนหรือ AEC ในปี 2558 ความตื่นตัวในสังคมไทยเกี่ยวกับ AEC ยังมีอยู่น้อยมาก การพยายามทำความเข้าใจถึงผลกระทบ AEC การเตรียมความพร้อมรับมือกับการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของ AEC ยังจำกัดอยู่เฉพาะผู้ประกอบการเพียงบางกลุ่ม โดยจะไม่สามารถแข่งขันได้ เนื่องจากส่วนใหญ่ผลิตสินค้าขายภายในพื้นที่ซึ่งไม่สามารถเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากอาเซียนในการใช้วัตถุดิบร่วมกันได้ ทำให้การเปิดตลาดสินค้าในอาเซียนทำได้ไม่ถนัดนัก เมื่อเทียบกับตลาดหลักในประเทศพัฒนาอย่างสหรัฐ ญี่ปุ่น หรือยุโรป ในขณะเดียวกันไทยยังมีความรู้ความเข้าใจในตลาดอาเซียนค่อนข้างน้อยทำให้ขาดแรงจูงใจในการสร้างสรรค์สินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดอย่างแท้จริง

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสหกรณ์การเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนชี้ให้เห็นว่า แบบสหกรณ์เองก็ต้องมีความปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น อาทิเช่น การพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน การสร้างความแตกต่างให้กับตัวสินค้า แบบการขนส่งสินค้า การพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์รวมถึงการพัฒนาด้านให้มีความพร้อมที่จะเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทักษะภาษา ความรู้ในการพัฒนาศักยภาพการผลิต โดยการศึกษาครั้งนี้

โดยการศึกษาครั้งนี้ซึ่งผู้ศึกษา ได้เน้นสหกรณ์ภาคการเกษตร ที่ดำเนินธุรกิจด้านผลไม้ส่งออก และผลไม้แปรรูปส่งออกต่างประเทศ และเป็นสหกรณ์ที่มีศักยภาพในการผลิตที่มีประสิทธิภาพและเตรียมพร้อมสำหรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสูง โดยการวิเคราะห์สถานการณ์สภาพแวดล้อม สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดผลกระทบต่อสหกรณ์การเกษตร สภาพแวดล้อม รวมทั้งการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจร่วมกัน

ผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาของการพัฒนาแบบการสหกรณ์ภาคเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยใช้นโยบายต่างๆ ดังนี้ 1) ปรับระบบการบริหารจัดการใหม่พัฒนาทักษะให้ความรู้ปรับแผนการผลิต ควบคุมมาตรฐานและคุณภาพผลผลิต 2)สร้างความร่วมมือเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกันเพื่อยกระดับธุรกิจสหกรณ์และสร้างความสามารถในการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ 3) ส่งเสริมเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้นำสหกรณ์ในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ โดยเฉพาะพัฒนาทักษะทางด้านภาษาควบคู่ไปด้วย 4) สร้างและพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง รวมถึงความเชื่อมั่น ศรัทธาและคุณค่าสหกรณ์ 5) ส่งเสริมให้สมาชิกขยายพันธกิจการเพาะปลูกให้เพิ่มขึ้น และธรรมาภิบาลการใช้สารเคมี 6) การรับรู้ข่าวสารของสมาชิก ควรเปิดและปรับตัวตามวิถีทางที่เหมาะสมกับตนเอง 7) จัดทำสื่อเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับ การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 8) สร้างกลยุทธการเข้าหาตลาดรองรับผลผลิตที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง 9) ปรับเปลี่ยนลูกค้าเป้าหมายใหม่ 10) สร้างผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่าง เพื่อให้เกิดความหลากหลายขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษา เรื่อง “การพัฒนาสหกรณ์การเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็น การศึกษาเพื่อหาผลกระทบทางสหกรณ์ภาคการเกษตร รวมถึงการปรับตัวของสหกรณ์ภาค การเกษตรในการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพสินค้า ให้ได้มาตรฐาน ความรู้และทักษะในการพัฒนาศักยภาพการผลิต รวมไปถึงการเปิดตลาดสินค้าของ สหกรณ์ ในประเทศและต่างประเทศ

การศึกษาเรื่องนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและให้คำแนะนำเพิ่มเติมของคณาจารย์ที่ ปรีกษา เอกอัครราชทูต จันทร์ทิพา ภู่อระกูล ศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู และรอง ศาสตราจารย์ ดร.สมพร แสงชัย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และนำมาสู่ความสมบูรณ์ ความสำเร็จ ของการศึกษานี้

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอแสดงความขอบคุณท่านอธิบดีสมชาย ชาญณรงค์กุล อธิบดีกรม ส่งเสริมสหกรณ์ ที่ได้ให้การสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมครั้งนี้ คุณศักดา ชันติพะโล ประธาน กรรมการสหกรณ์ชมรมชาวสวนมะม่วงจังหวัดฉะเชิงเทรา จำกัด, คุณพิน พูลสมบัติ ประธาน กรรมการสหกรณ์ และคุณศิริชัย จันทน์นาค ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด ประธาน กรรมการสหกรณ์การเกษตรเขาคิชฌกูฏ จำกัด และ นักวิชาการสหกรณ์ ที่ได้ให้การสนับสนุน ด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

ท้ายสุดนี้ ผู้ศึกษาใคร่ขอแสดงความขอบคุณ เพื่อน ๆ นักบริหารहरुต (นบท.) รุ่นที่ 4 ปี 2555 ที่ได้ให้การช่วยเหลือมาโดยตลอด และทำให้การศึกษารุ่นนี้ เต็มไปด้วยความสุข และ เหตุการณ์ที่ประทับใจในชีวิต

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์	5
2.2 ประชาคมอาเซียน	6
2.3 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	14
2.4 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับภาคการเกษตร	41
2.5 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับขบวนการสหกรณ์	43
บทที่ 3 ผลการศึกษา	47
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	60
4.1 สรุปผลการศึกษา	60
4.2 ข้อเสนอแนะ	62
บรรณานุกรม	64
ประวัติผู้เขียน	65

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ข้อมูลสถิติการค้าสินค้าอาเซียน ณ กันยายน 2010	21
ตารางที่ 2	ข้อมูลสถิติการค้าสินค้าอาเซียน ณ กันยายน 2010	22
ตารางที่ 3	กลุ่มทางเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกนอกกรอบอาเซียน	24
ตารางที่ 4	ข้อมูลสถิติการค้าสินค้าอาเซียน ณ กันยายน 2010	25
ตารางที่ 5	SWOT Matrix Analysis เพื่อการกำหนดแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการ ขับเคลื่อนการ สหกรณ์ผู้ประชาคมอาเซียน	45
ตารางที่ 6	ข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์ภาคการเกษตร	46
ตารางที่ 7	จำนวนและร้อยละของสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตรที่มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องอาเซียน และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	49
ตารางที่ 8	การวิเคราะห์ในรูปแบบความสัมพันธ์แบบแมตริกซ์โดยใช้ตารางที่เรียกว่า TOWS Matrix	55

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	ประชาคมอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียน	9
ภาพที่ 2	ASEAN Connectivity	13
ภาพที่ 3	เป้าหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	17
ภาพที่ 4	รูปแบบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน	20

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations: ASEAN) หรือ อาเซียน เป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นตามภูมิรัฐศาสตร์ ประกอบด้วยประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน ลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า อาเซียนก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และเมื่อการค้าระหว่างประเทศในโลกมีแนวโน้มกีดกันการค้ารุนแรงขึ้น ส่งผลให้อาเซียนได้หันมามุ่งเน้นกระชับและขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างกันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ

- (1) ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในภูมิภาค
- (2) รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค
- (3) ใช้เป็นเวทีแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งภายในภูมิภาค

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการดำเนินงานความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียนมีความคืบหน้ามาตามลำดับ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2535 การเจรจาเพื่อเปิดตลาดการค้าบริการและการลงทุนในภูมิภาคจนถึงปัจจุบันผู้นำอาเซียนได้มุ่งให้ความสำคัญกับการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี 2558

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ในส่วนของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : ACE) ซึ่งเป็นเสาหลักที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน ภายในปี 2558 เพื่อนำไปสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Single Production Base) และจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี รวมทั้งผู้บริโภครวมสามารถเลือกสรรสินค้า/บริการ ได้อย่างหลากหลายภายในภูมิภาค และสามารถเดินทางในอาเซียนได้อย่าง

สะดวกและเสรีมากยิ่งขึ้น ซึ่งนับเป็นความท้าทายที่สำคัญของอาเซียนที่จะต้องร่วมแรงร่วมใจและช่วยกันนำพาอาเซียนไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

สำหรับประเทศไทยกำลังเข้าเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือ AEC ในปี 2558 หรือในอีก 3 ปีข้างหน้า แต่ดูเหมือนว่าบรรยากาศความตื่นตัวในสังคมไทยเกี่ยวกับ AEC ยังมีอยู่น้อยมาก การพยายามทำความเข้าใจถึงผลกระทบของ AEC และการเตรียมความพร้อมรับมือกับการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของ AEC ยังจำกัดอยู่เฉพาะผู้ประกอบการเพียงบางกลุ่ม กลุ่มผู้ประกอบการขนาดเล็กในเมืองไทยที่มีอยู่กว่า 4,000 ราย จะได้รับผลกระทบอย่างมาก โดยจะไม่สามารถแข่งขันได้เนื่องจากส่วนใหญ่ผลิตสินค้าขายภายในพื้นที่และเป็นผู้รับจ้างผลิต รวมถึงยังไม่สามารถเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากอาเซียนในการใช้วัตถุดิบร่วมกันได้ ขณะที่ในภาพรวม ประเทศอาเซียนส่วนใหญ่เป็นประเทศที่ผลิตอาหารได้มากเกินความต้องการบริโภค และมีการส่งออกไปจำหน่ายในประเทศต่างๆ ปัจจัยดังกล่าวทำให้การเปิดตลาดสินค้าในอาเซียนทำได้ไม่ถนัดนัก เพราะทุกประเทศต้องการปกป้องภาคเกษตรและอาหาร ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเชิงยุทธศาสตร์ จึงพบว่ามีอุปสรรคสำคัญในการเข้าสู่ตลาดอาเซียนของผู้ประกอบการไทย เช่นตลาดอาเซียนมีกำลังซื้อต่ำ เมื่อเทียบกับตลาดหลักในประเทศพัฒนาอย่างสหรัฐ ญี่ปุ่น หรือยุโรป ส่งผลให้สินค้าส่งออกของไทยไม่คุ้มค่าในการทำตลาด โดยเฉพาะสินค้ามูลค่าเพิ่ม ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการไทยยังมีความรู้ความเข้าใจในตลาดอาเซียนค่อนข้างน้อย ทำให้ขาดแรงจูงใจในการสร้างสรรค์สินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดอย่างแท้จริง รวมทั้งระบบโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะด้านการคมนาคมขนส่งที่ไม่สะดวก การพัฒนาระบบขนส่งให้เกิดความเชื่อมโยงในภูมิภาคยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นประสิทธิภาพยังไม่ดีพอ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการกระจายสินค้า นอกจากนี้ หลายประเทศในอาเซียนยังมีอุปสรรคด้านการค้าที่มีใช้ภายในอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละประเทศยังหาจุดร่วมในการลดอุปสรรคดังกล่าวไม่ได้

จากเหตุผลดังกล่าว ระบบสหกรณ์เองก็ต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน การสร้างความแตกต่างให้กับตัวสินค้า ระบบการขนส่งสินค้า รวมไปถึงการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์เองให้มีความพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นด้านทักษะภาษา ความรู้ในการพัฒนาศักยภาพการผลิต การตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้กับสหกรณ์ข้าราชการ ในเรื่องของ AEC การพัฒนามาตรฐานสินค้า รวมไปถึงการเปิดตลาดสินค้าของสหกรณ์ในต่างประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าระบบสหกรณ์เองยังไม่มีความพร้อม และเข้มแข็งพอที่จะ

ก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นด้านของบุคลากร การบริหารจัดการ ภายในสหกรณ์ การพัฒนาคุณภาพสินค้า

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีแนวคิดว่าจะมีการศึกษาผลกระทบของสหกรณ์ รวมไปถึงการปรับตัวของสหกรณ์ในการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาผลกระทบของสหกรณ์ในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบสหกรณ์ให้รองรับกับการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย สหกรณ์การเกษตร จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จังหวัดเพชรบุรี สหกรณ์ชมรมชาวสวนมะม่วง จำกัด จังหวัดฉะเชิงเทรา สหกรณ์การเกษตรเขากิษณุกฎ จำกัด จังหวัดจันทบุรี

1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

- 1) คณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์ จำนวน 3 คน
- 2) ฝ่ายจัดการ ประกอบด้วย ผู้จัดการ รองผู้จัดการ พนักงานสหกรณ์ จำนวน 3 คน
- 3) ข้าราชการสำนักงานสหกรณ์จังหวัด ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มพัฒนาธุรกิจ สหกรณ์ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมสหกรณ์

1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา

1.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

- 1) แบบสัมภาษณ์ คณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์ ฝ่ายจัดการ ข้าราชการ มีจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ตอนที่ 3 ปัญหา และอุปสรรคในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2) วิธีสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นโดยดำเนินการศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของกระทรวงพาณิชย์ ข้อมูลภาคการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

1.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาจะดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดสหกรณ์การเกษตรเป้าหมายไว้ 3 แห่ง คือ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จังหวัดเพชรบุรี สหกรณ์ชมรมชาวสวนมะม่วงจังหวัดฉะเชิงเทรา จำกัด จังหวัดฉะเชิงเทรา สหกรณ์การเกษตรเขาคิชฌกูฏ จำกัด จังหวัดจันทบุรี ระยะเวลาในการศึกษา มิถุนายน - กรกฎาคม 2555

1.5 ประโยชน์ของการศึกษา

1.5.1 ทราบผลกระทบ ปัญหา และอุปสรรค ของสหกรณ์การเกษตรเมื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.5.2 ได้แนวทางในการพัฒนาระบบสหกรณ์การเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.6 นิยามศัพท์

1.6.1 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : ACE) หมายถึงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีเป้าหมายส่งเสริมอาเซียนให้เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินทุนอย่างเสรี ภายในปี พ.ศ. 2558

1.6.2 สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเพชรบุรี จังหวัดจันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสหกรณ์สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (1) แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์
- (2) ประชาคมอาเซียน
- (3) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- (4) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับภาคเกษตร
- (5) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับขบวนการสหกรณ์

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์

“สหกรณ์” หมายถึง การทำงานร่วมกัน ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Co-operative” ตามค่านิยมสากลที่กำหนดขึ้นโดยองค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ หรือเรียกว่า ICA (International Co-operative Alliance) “สหกรณ์” คือสมาคมอิสระของบุคคลหมู่หนึ่งซึ่งรวมกันด้วยความสมัครใจ เพื่อบรรเทาความต้องการร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ด้วยการเป็นเจ้าของกิจการร่วมกันและควบคุมกิจการนั้นด้วยวิถีทางประชาธิปไตย

จากคำแถลงการณ์ของ ICA ได้กำหนดค่านิยมของสหกรณ์ไว้ดังนี้

“สหกรณ์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของค่านิยมแห่งการช่วยเหลือตนเอง มีความรับผิดชอบตนเองเป็นประชาธิปไตย มีความเสมอภาคและเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกัน สืบต่อกันมาตั้งแต่ยุคบุกเบิก สมาชิกสหกรณ์ทุกคนเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งความซื่อสัตย์สุจริต เปิดกว้าง รับผิดชอบต่อสังคมและใส่ใจต่อผู้อื่น”

หลักการสหกรณ์ (Co-operative principles)¹

จากค่านิยมพื้นฐานของสหกรณ์ดังกล่าวที่นักสหกรณ์ทั่วโลกยอมรับและเห็นสอดคล้องกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้ ได้ถูกนำมากำหนดขึ้นให้เป็นแนวคิดปฏิบัติภายใต้ชื่อเรียกว่าหลักสหกรณ์ (Co-operative principles) ซึ่งที่ประชุม ICA ครั้งที่สาม (ค.ศ.1996) ได้พิจารณาและปรับใช้

¹ “หลักการสหกรณ์,” ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์, แหล่งที่มา: <http://www.cpd.go.th>.

เป็นสากลภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกปัจจุบัน มีจำนวนทั้งสิ้น 7 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อมีความสำคัญทัดเทียมกัน ดังนี้

- (1) การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง (Voluntary and open membership)
- (2) การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (Democratic member control)
- (3) การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member economic participation)
- (4) การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and independence)
- (5) การศึกษา ฝึกอบรมและสารสนเทศ (Education , training and information)
- (6) การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ (Cooperation among cooperatives)
- (7) การเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern for community)¹

2.2 ประชาคมอาเซียน

2.2.1 ความเป็นมาของอาเซียน

อาเซียน หรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations - ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฎิญญากรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 (ค.ศ. 1967) มีสมาชิกเริ่มแรก 5 ประเทศ และต่อมามีประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มเติม จนถึงขณะนี้ มีจำนวนประเทศสมาชิกรวม 10 ประเทศ ประกอบด้วย

ประเทศสมาชิก	วันที่เข้าเป็นสมาชิก
1. สาธารณรัฐอินโดนีเซีย 2. มาเลเซีย 3. สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ 4. สาธารณรัฐสิงคโปร์ 5. ราชอาณาจักรไทย	วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 (ค.ศ. 1967)
6. บรูไน ดารุสซาลาม	วันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2527 (ค.ศ. 1984)
7. สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2528 (ค.ศ. 1985)
8. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 9. สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า	วันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997)
10. ราชอาณาจักรกัมพูชา	วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999)

ตลอดระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมา อาเซียนได้เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของโลกและภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง จากจุดเริ่มต้นของการมุ่งเน้นในการสร้างความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคงร่วมกันในระยะแรก ได้ปรับเปลี่ยนไปสู่ความร่วมมือในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะเศรษฐกิจมากขึ้น โดยผลจากบรรยากาศแห่งสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคงและความร่วมมืออย่างใกล้ชิด ทำให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และด้วยศักยภาพทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศทำให้อาเซียนมีพลังต่อรองในเวทีการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศและได้รับการยอมรับจากประเทศ/ ภูมิภาคอื่นๆ มากยิ่งขึ้นเพื่อให้ความร่วมมือของอาเซียนก้าวหน้าไปสู่ทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนร่วมกัน ในโอกาสครบรอบ 30 ปี ของการก่อตั้งอาเซียน เมื่อปี 2540 (ค.ศ. 1997) ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมประกาศ “วิสัยทัศน์อาเซียน 2020” (ASEAN Vision 2020) ในการประชุม ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อเดือนธันวาคม 2540 โดยมีเป้าหมาย 4 ประการ คือ

- 1) วงสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (A Concert of Southeast Asian Nations)
- 2) หุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างมีพลวัต (A Partnership in Dynamic Development)
- 3) มุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอก (An Outward-Looking ASEAN) และ
- 4) ชุมชนแห่งสังคมที่เอื้ออาทร (A Community of Caring Societies)

ต่อมาได้มีการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) ในการประชุมผู้นำอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ 9 เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 ที่เมืองบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งนับเป็นการปรับตัวและพัฒนาของอาเซียนครั้งสำคัญอีกวาระหนึ่ง

2.2.2 การจัดตั้งประชาคมอาเซียน

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) เกิดขึ้นจากการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) ณ ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อแสดงเจตนารมณ์ที่จะนำอาเซียนไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) ซึ่งต่อมาได้มีการตกลงให้มีการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นเป็นภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) โดยจะสนับสนุนการ

รวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ประกอบด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่

1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community: PSC) มีเป้าหมายเพื่อให้อาเซียนเป็นสังคมที่มีความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน มีเสถียรภาพ สันติภาพ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

1.1) การเป็นประชาคมที่มีกฎเกณฑ์ บรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน เพื่อสร้างความแข็งแกร่งแก่ประชาธิปไตย ส่งเสริมธรรมาภิบาล และหลักนิติธรรม ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

1.2) การเป็นภูมิภาคที่มีเอกภาพ สงบสุข และมีความแข็งแกร่ง พร้อมรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อส่งเสริมและรักษาความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรและเป็นประโยชน์กับประเทศภายนอก เพื่อสันติภาพในโลก และ

1.3) การดำเนินบทบาทที่สำคัญในเวทีระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันของอาเซียนทั้งนี้ พิมพ์เขียวประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC Blueprint) ได้รับการรับรองจากที่ประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2552 ณ อำเภอชะอำ-หัวหินประเทศไทย

2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) เพื่อให้ภูมิภาคอาเซียนมีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ โดยสร้างความร่วมมือที่ครอบคลุมถึงการพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ ความตกลงด้านคุณสมบัติวิชาชีพการหารือนโยบายทางการเงินและเศรษฐกิจมหภาคกันอย่างใกล้ชิด มาตรการทางการเงินด้านการค้าความเชื่อมโยงด้านการสื่อสารและโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และการส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนในการก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นต้น กล่าวโดยย่อแล้วประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะพลิกโฉมอาเซียนให้กลายเป็นภูมิภาคที่มีการไหลเวียนของสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และทุนอย่างเสรี ทั้งนี้ ผู้นำอาเซียนได้ให้การรับรองพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์

3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural: ASCC) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม ความยุติธรรมและสิทธิ การส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

และการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน ทั้งนี้ พิมพ์เขียวประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC Blueprint) ได้รับการรับรองจากที่ประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2552 ณ อำเภอชะอำ-หัวหิน ประเทศไทย ในกรณีนี้ เพื่อเป็นการรับรองการเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ตามที่ผู้นำอาเซียนได้ตกลงไว้ ผู้นำอาเซียนได้ลงนาม กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์ และได้มีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการเมื่อ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551

แนวความคิดจัดทำกฎบัตรอาเซียนเกิดขึ้นในกรอบกระบวนการปฏิรูปอาเซียนเพื่อสร้างสภาพนิติบุคคลของอาเซียนและจัดโครงสร้างองค์กรเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน โดยมุ่งเน้นการสร้างนิติฐานะ (legal status) ในเวทีระหว่างประเทศให้กับอาเซียน (Intergovernmental organization) ดังนั้น กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) จึงเป็นเสมือนธรรมนูญของอาเซียนที่จะวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ตามที่ผู้นำอาเซียนได้ตกลงกันไว้ โดยนอกจากการประมวลสิ่งที่ ถือเป็นค่านิยมหลักการและแนวปฏิบัติในอดีตของอาเซียนมาประกอบกันเป็นข้อปฏิบัติอย่างเป็นทางการสำหรับประเทศสมาชิกแล้ว ยังมีการปรับปรุงแก้ไขและสร้างกลไกใหม่ขึ้นพร้อมกับกำหนดขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรสำคัญในอาเซียน ตลอดจนความสัมพันธ์ในการดำเนินงานขององค์กรเหล่านี้ อาทิ การมีเพลงประจำอาเซียน (ASEAN Anthem) การจัดตั้งองค์กรสิทธิมนุษยชนของอาเซียนและการจัดตั้งกลไกสำหรับการระงับข้อพิพาท เป็นต้น

ภาพที่ 1 ประชาคมอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียน

กฎบัตรอาเซียนประกอบด้วย บทบัญญัติ บท 55 ข้อ ครอบคลุมเป้าหมายและหลักการสมาชิกภาพ โครงสร้างองค์กรของอาเซียน องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน เอกสิทธิ์และความคุ้มกันกระบวนการตัดสินใจการระงับข้อพิพาท งบประมาณและการเงิน การบริหารจัดการเอกสิทธิ์และสัญลักษณ์ของอาเซียนและความสัมพันธ์กับภายนอก โดยมีประเด็นใหม่ที่แสดงความก้าวหน้าของอาเซียน ได้แก่ 1)การจัดตั้งองค์กรสิทธิมนุษยชนของอาเซียน 2)การให้อำนาจเลขาธิการอาเซียนสอดส่องและรายงานการทำตามความตกลงของรัฐสมาชิก 3) การจัดตั้งกลไกสำหรับการระงับข้อพิพาทต่าง ๆ ระหว่างประเทศสมาชิก 4)การให้ผู้นำเป็นผู้ตัดสินว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อรัฐผู้ละเมิดพันธกรณีตามกฎหมายอย่างร้ายแรง 5)การเปิดช่องให้ใช้วิธีการอื่นในการตัดสินใจได้หากไม่มีฉันทามติ 6)การส่งเสริมการปรึกษาหารือกับระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อแก้ปัญหาที่กระทบต่อผลประโยชน์ร่วมซึ่งทำให้การตีความหลักการห้ามแทรกแซงกิจการภายในมีความยืดหยุ่นมากขึ้น 7)การเพิ่มบทบาทของประธานอาเซียนเพื่อให้อาเซียนสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที 8) การเปิดช่องทางให้อาเซียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภาคประชาสังคมมากขึ้น และ 9)การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น กำหนดให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียน 2 ครั้งต่อปี จัดตั้งคณะมนตรีเพื่อประสานความร่วมมือในแต่ละ 3 เสาหลัก และการมีคณะผู้แทนถาวรประจำอาเซียน ที่กรุงจาการ์ตา เพื่อลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการประชุมของอาเซียน เป็นต้น

การมีกฎบัตรอาเซียนจะช่วยผลักดันให้อาเซียนก้าวไปสู่ความเป็นประชาคมที่มีประชากรมากกว่า 550 ล้านคน อันจะส่งผลดีในแง่ของเศรษฐกิจของประทศสมาชิกพร้อมกับเพิ่มโอกาสทางการค้า และการลงทุนตลอดจนการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งเส้นทางคมนาคม ระบบไฟฟ้าและโครงข่ายอินเทอร์เน็ตที่จะสามารถเชื่อมโยงระหว่างกันได้อย่างกว้างขวาง และยังมี การสร้างความร่วมมือ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการจัดตั้งประชาคม 3 เสาหลักของอาเซียน ได้แก่ แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรม และแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงในช่วง 7 ปีข้างหน้า

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการก้าวสู่ความเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นในการประชุม สุดยอดอาเซียนครั้งที่ 17 ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม เมื่อวันที่ 29-30 ตุลาคม พ.ศ.2553 ที่ประชุม ได้เห็นชอบร่างแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity : MPAC) เพื่อใช้เป็นยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนปี พ.ศ. 2554-2558 โดยได้กำหนดการเชื่อมโยงครอบคลุม 3 มิติ คือ การเชื่อมโยงทางกายภาพ การเชื่อมโยงองค์กร และการเชื่อมโยงประชาชน ได้แก่

1) การเชื่อมโยงทางกายภาพ (Physical Connectivity) โดยเน้นความเชื่อมโยงในด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ทั้งการปรับปรุง/พัฒนาคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานเดิมที่มีอยู่แล้วให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น และการขยายเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมทั่วถึง มียุทธศาสตร์การเชื่อมโยงที่สำคัญ อาทิ

1.1) การเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ แผนแม่บท MPAC จะผลักดันโครงการสาธารณูปโภคพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกที่สำคัญให้แล้วเสร็จ อาทิ โครงการ ASEAN Highway Network (AHN) ซึ่งเป็นเครือข่ายเส้นทางถนนเชื่อมโยงประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นระยะทางทั้งสิ้น 38,400 กิโลเมตร โดยปัจจุบันยังมีอีกหลายจุดที่ขาดความเชื่อมโยง (Missing Link) โดยเฉพาะในพม่าและอีกหลายเส้นทางที่ยังไม่ได้มาตรฐาน โครงการ Singapore Kunming Rail Link (SKRL) ซึ่งเป็นเส้นทางรถไฟเชื่อมโยง 8 ประเทศ คือ เส้นทางหลักที่ผ่าน 6 ประเทศ คือ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย กัมพูชา เวียดนาม และจีน (คุนหมิง) และมีเส้นทางแยกอีก 2 สาย คือ ไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และไทย – พม่า ซึ่งยังมีจุดที่ขาดความเชื่อมโยงหลายจุดในกัมพูชา เวียดนาม พม่า สปป.ลาว และไทย สำหรับทางน้ำ แผนแม่บท MPAC ได้กำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพท่าเรือหลัก สำหรับเครือข่ายการขนส่งทางทะเลในภูมิภาคอาเซียนไว้ 47 แห่ง ซึ่งท่าเรือกรุงเทพและท่าเรือแหลมฉบังของไทยได้ถูกนับรวมไว้ในยุทธศาสตร์ดังกล่าวด้วย รวมทั้งยุทธศาสตร์ที่จะพัฒนาประสิทธิภาพของเส้นทางเดินเรือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเส้นทางในอนุภูมิภาค ขณะที่ยังทางอากาศ จะเน้นในเรื่องการปรับปรุงระบบการบิน/พัฒนาคุณภาพสาธารณูปโภคพื้นฐาน รองรับการขนส่งทางอากาศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาเส้นทางบินใหม่ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพรองรับการขยายตัวของการบินขนส่งทางอากาศในระดับภูมิภาค

1.2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อตอบสนองการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและบริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพรองรับการขยายตัวทางการค้า รวมทั้งลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขเพื่อลดผลกระทบที่จะบั่นทอนการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในประชาคมอาเซียน ทั้งนี้หนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญ คือ การจัดตั้ง ASEAN Broadband Corridor ภายในปี พ.ศ. 2557 เพื่อช่วยให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเข้าถึงข้อมูลได้เช่นเดียวกันก่อนเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558

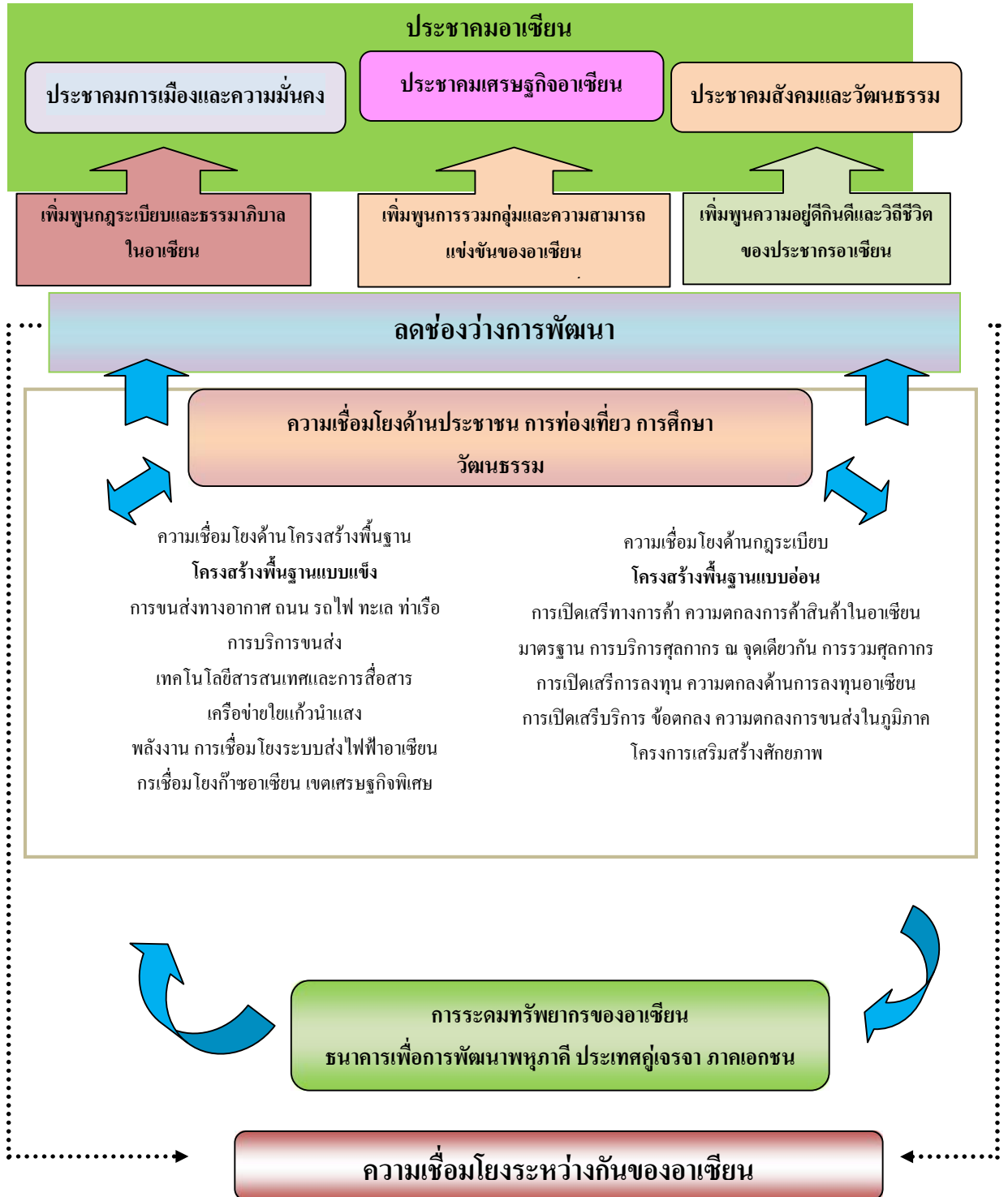
1.3) การเชื่อมโยงเครือข่ายด้านพลังงาน เนื่องจากประเทศอาเซียนมีบทบาทสำคัญในการเป็นฐานการผลิต ภาควิศวกรรมของโลก ทำให้ความต้องการพลังงานมีแนวโน้ม

สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่หลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศ CLMV (Cambodia, Laos, Myanmar, Vietnam) ยังไม่สามารถเข้าถึงพลังงานได้อย่างทั่วถึง แผนแม่บท MPAC จึงเน้นให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงพลังงาน โดยอาศัยกรอบ ASEAN Power Grid (APG) และ Trans-ASEAN Gas Pipeline (TAGP) เป็นความเชื่อมโยงหลักเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงด้านพลังงาน การเข้าถึงพลังงาน และความยั่งยืนด้านพลังงาน ภายในภูมิภาคอาเซียน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

2) การเชื่อมโยงองค์กร (Institutional Connectivity) เป็นการเน้นการเชื่อมโยงในด้านระบบ/กระบวนการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความตกลงหรือความร่วมมือระหว่างกันที่จะนำมาซึ่งการดำเนินการในเชิงรูปธรรม ทั้งนี้ ปัจจุบันมีความตกลงหลายกรอบที่เอื้อต่อความเชื่อมโยงของระบบแต่ยังไม่มีผลบังคับใช้และต้องปรับปรุงรายละเอียดให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทางปฏิบัติ อาทิ กรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน กรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าข้ามแดนและกรอบความตกลงว่าด้วยการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ

3) การเชื่อมโยงประชาชน (People-to-people Connectivity) จะให้การส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมและสังคมของประเทศอาเซียน อาทิ การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของประเทศในอาเซียนเป็นภาษาที่สาม การถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนระบบการศึกษาระหว่างกัน รวมถึงการส่งเสริมการเคลื่อนย้ายบุคคล โดยเสรี อาทิ การยกเว้นระบบวีซ่าระหว่างกัน

ภาพที่ 2 ASEAN Connectivity

2.3 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2.3.1 วิวัฒนาการความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นแนวโน้มสำคัญของการพัฒนาทางเศรษฐกิจโลก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในปัจจุบันการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ (Regional Trade Agreements: RTAs) มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา โดยจากข้อมูลองค์การการค้าโลก ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2555 พบว่า มีการรวมกลุ่มในภูมิภาคต่างๆ ที่ได้แจ้งกับองค์การการค้าโลกสูงถึง 511 กลุ่ม

สำหรับกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนของอาเซียนเพิ่งจะเด่นชัดเมื่อปี พ.ศ. 2519 เมื่ออาเซียนได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งแรก และผู้นำประเทศสมาชิกได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความสมานฉันท์ของอาเซียน (Declaration of ASEAN Concord) ขึ้น อาทิ การจัดทำ ASEAN Preferential Trading Arrangement (PTA) ในปี พ.ศ. 2520 การลงนามความตกลงความร่วมมือด้านการสำรองอาหารของอาเซียน (ASEAN Food Security Reserve) โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียนในภูมิภาค เช่น โครงการอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Projects) โครงการความเกี่ยวเนื่องด้านอุตสาหกรรม (ASEAN Industrial Complementation) เป็นต้น

อาเซียนได้พัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจก้าวสำคัญไปอีกระดับหนึ่งด้วยการประกาศจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ในปี พ.ศ. 2535 ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนในระยะต่อมาถึงปัจจุบัน โดยได้มีการจัดตั้งคณะมนตรีเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA Council) ภายใต้อาณัติของอาเซียนภายใต้ความตกลงว่าด้วยการใช้อัตรากำไรพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (Agreement of the Common Effective Preferential Tariff Scheme for the ASEAN) เพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานเขตการค้าเสรีอาเซียน อาฟตานับเป็นความสำเร็จครั้งแรกของอาเซียนในการส่งเสริมการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกโดยการยกเลิกอุปสรรคทางการค้าทั้งในด้านภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs) ระหว่างกัน ปัจจุบันการดำเนินงานอาฟตามีความคืบหน้าไปมากอัตราภาษีสินค้า ส่วนใหญ่ของประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ (ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และบรูไน) ได้ลดมาอยู่ที่ร้อยละ 0-5 แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 โดยในปี พ.ศ. 2550 ประเทศอาเซียนเดิมได้ปรับลดภาษีสินค้าจำนวนร้อยละ 80 ของสินค้าในบัญชีลดภาษีเป็น 0% แล้วโดยสินค้าในบัญชีลดภาษีของไทยมีทั้งสิ้น 8,300 รายการ และรายการที่ลดภาษีเป็น 0% แล้วมี 6,643 รายการ ทั้งนี้ ประเทศอาเซียนเดิมทั้ง 6 ประเทศมีเป้าหมายยกเลิกภาษีสินค้าทุกรายการเป็น 0% ภายในปี พ.ศ. 2553 สำหรับประเทศอาเซียนใหม่ 4 ประเทศ (กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม หรือ CMLV) มีการกำหนดการลดภาษีศุลกากรแตกต่างกันออกไป โดยเวียดนามลดภาษี

เหลือร้อยละ 0-5 ในปี พ.ศ. 2549 ลาวและพม่าในปี พ.ศ. 2551 และกัมพูชากลายในปี พ.ศ. 2553 และ ทั้ง 4 ประเทศจะต้องยกเลิกภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าทุกรายการให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2558 โดยมีความยืดหยุ่นในสินค้าบางรายการได้จนถึงปี 2561 ที่ผ่านมากการจัดตั้งอาฟตาได้ก่อให้เกิดการ ขยายตัวทางการค้าภายในภูมิภาคอย่างมาก มูลค่าการค้าในปี 2536 ที่มีมูลค่าเพียง 82,444 ล้านดอลลาร์สหรัฐได้เพิ่มเป็น 250,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2549 เมื่อการเปิดเสรีทางการค้าได้มี ความคืบหน้าไปลำดับหนึ่งจึงเกิดแนวคิดของการเปิดเสรีด้านการค้าบริการ และการลงทุนขึ้นในปี พ.ศ. 2538 และปี พ.ศ. 2541 ตามลำดับ เพื่อสร้างจุดแข็งและเสริมสร้างขีดความสามารถในการเป็น ผู้ให้บริการระดับภูมิภาค และจัดตั้งเขตการลงทุนที่มีศักยภาพ กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995) อาเซียนได้ขยายความร่วมมือ สู่การเปิดเสรีการค้าบริการ โดยการจัดทำความตกลงด้านการค้า บริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Service: AFAS) เพื่อเสริมสร้าง ความสามารถในการเป็นผู้ให้บริการในภูมิภาคและให้มีการเปิดตลาดการค้าบริการที่ลึกและกว้าง ภายใตกรอบ WTO โดยการเจรจาเปิดตลาดของอาเซียนจะดำเนินการเป็นรอบๆ และจะต้องเจรจา ไปจนบรรลุเป้าหมายการเปิดตลาดทุกสาขาบริการในปี พ.ศ. 2558

ในปี พ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) อาเซียนได้จัดทำกรอบความตกลงเขตลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area: AIA) เพื่อเปิดเสรีลงทุนในธุรกิจที่ไม่ใช่ภาคบริการ 5 ภาค คือ การผลิต ประมง ป่าไม้ เหมืองแร่ และธุรกิจบริการเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ 5 ภาค โดยประเทศอาเซียนเดิม 6 ประเทศมีเป้าหมายการเปิดเสรีการลงทุนและให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติแก่นักลงทุนอาเซียนภายใน ปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) และสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน CMLV ภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอาเซียนจะได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเศรษฐกิจในระดับ ภูมิภาคโดยการจัดทำ “เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA)” มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ซึ่งส่งผลให้เกิดโอกาสและประโยชน์ทางการพัฒนาในระดับหนึ่ง แต่บริบทการเปลี่ยนแปลง ของโลกและภูมิภาค เช่น ความไม่มีเสถียรภาพของระบบการเงินโลก การเพิ่มของราคาพลังงานการ เคลื่อนย้ายแรงงาน ข้ามพรมแดน เป็นต้น ได้ผลักดันให้อาเซียนตระหนักถึงความสำคัญและของ ความร่วมมือไปสู่ก้าวประวัติศาสตร์ คือ การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

2.3.2 การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)

1) ที่มาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) มี จุดเริ่มต้นจากการลงนามร่วมกันของผู้นำอาเซียนในปฎิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียนฉบับที่

2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เมื่อครั้งประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 ในเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546 (ค.ศ.2003) ณ ประเทศอินโดนีเซีย ต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 11

เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) ณ ประเทศมาเลเซีย ผู้นำอาเซียนได้มีความเห็นชอบร่วมกันให้เร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) ให้เร็วขึ้นกว่าเดิมอีก 5 ปี จากปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ.2020) เป็นปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ.2015) โดยระบุคุณลักษณะและองค์ประกอบสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะจัดตั้งขึ้นภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ.2015) ไว้สอดคล้องกับแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2 ซึ่งระบุเป้าหมายและกรอบระยะเวลาในการดำเนินการต่าง ๆ พร้อมทั้งความยืดหยุ่นที่จะตกลงกันล่วงหน้าในการดำเนินงานตามแผนงานสำหรับประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ดังนั้น ในการประชุมรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 (ค.ศ.2006) จึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่อาวุโส (SEOM) จัดทำ “แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint)” และ “ตารางเวลาดำเนินกิจกรรมต่างๆ (Strategic Schedule)” เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ต่อไป

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 12 ผู้นำอาเซียนยืนยันพันธกรณีที่เร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 จากเดิมที่ระบุไว้ในปี ค.ศ. 2020 ตามวิสัยทัศน์อาเซียน 2020และแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2 โดยลงนามแถลงการณ์เชบู เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายใน ปี ค.ศ.2015 โดยในด้านเศรษฐกิจ ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบที่จะเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายในปี ค.ศ. 2015 และเปลี่ยนแปลงอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรี และมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น

2) เป้าหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) คือ การไปสู่เป้าหมายสุดท้ายของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจตามที่ระบุไว้ใน “วิสัยทัศน์อาเซียน 2020” ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประสานผลประโยชน์ของประเทศสมาชิก โดยการส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในเชิงลึกและกว้างขวางมากขึ้นผ่านความร่วมมือที่มีอยู่ในปัจจุบันและแผนการดำเนินงานใหม่ภายใต้กรอบระยะเวลาที่ชัดเจน โดยประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามหลักการที่จะส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเปิดมองบริบทภายนอก และส่งเสริมกลไกตลาด ซึ่งสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ในกรอบพหุภาคี และ ยึดมั่นในระบบกฎเกณฑ์ เพื่อความสอดคล้องของการปฏิบัติตามพันธกรณีในด้านเศรษฐกิจประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีเป้าหมายสำคัญ 4 ประการ คือ

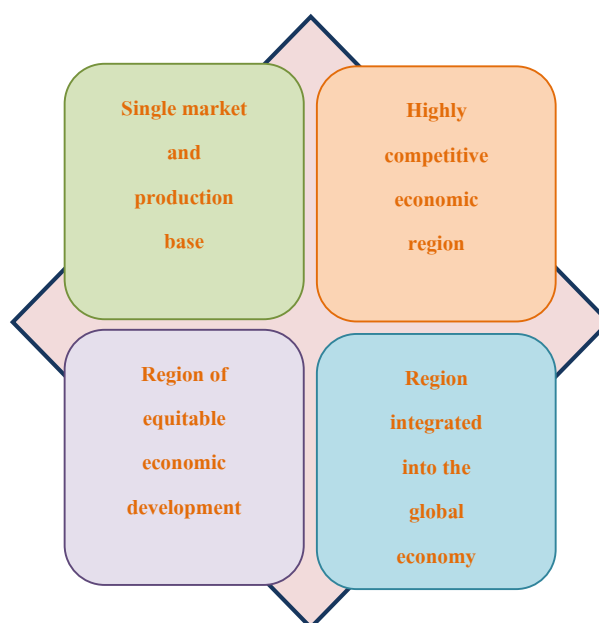
(1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market and Single Production Base) เน้นการเคลื่อนย้ายสินค้า การบริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานฝีมือระหว่างกันอย่างเสรี

(2) การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง (High Competitive Economic Region) เน้นการดำเนินงานนโยบายการแข่งขัน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนา ICT และพลังงาน

(3) การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน (Equitable Economic Development) เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการขยายตัวของ SMEs ให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกใหม่ (CLMV) เพื่อช่วยลดช่องว่างของระดับการพัฒนา

(4) การเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์ (Fully Integrated into Global Economy) เน้นการจัดทำเขตการค้าเสรี (Free Trade Area-FTA) และการเป็นพันธมิตรทางเศรษฐกิจ (Closer Economic Partnership-CEP) กับประเทศคู่เจรจา

ภาพที่ 3 เป้าหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน สร้างอาเซียนให้มีพลวัตและขีดความสามารถมากขึ้นด้วยกลไกและมาตรการใหม่ๆ ที่จะส่งเสริมความแข็งแกร่งของการปฏิบัติตามแผนงานด้านเศรษฐกิจที่มีอยู่เดิม การเร่งรัดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในสาขาสำคัญ การอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักธุรกิจ แรงงานฝีมือ และผู้

มีความสามารถพิเศษ และเสริมสร้างความแข็งแกร่งในด้านกลไกสถาบันของอาเซียน โดยก้าวแรกของการมุ่งไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ การดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะทำงานระดับสูงว่าด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนตามแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2 ในขณะที่เดียวกัน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างการพัฒนาและส่งเสริมการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกใหม่ ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (CLMV) ผ่านความร่วมมือภายใต้โครงการแผนงานกรอบความร่วมมือเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI) และแผนงานในกรอบภูมิภาคอื่นๆ รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงานแผนความร่วมมือในด้านอื่นๆ เช่น การพัฒนาบุคลากรและการส่งเสริมขีดความสามารถ การยอมรับคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพ การหารือที่ใกล้ชิดมากขึ้นในเรื่องเศรษฐกิจมหภาคและนโยบายทางการเงิน มาตรการทางการค้าและการเงิน การส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานและการเชื่อมโยงในการติดต่อสื่อสาร การพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (e-ASEAN) การรวมกลุ่มของอุตสาหกรรมต่างๆ ในภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการจัดซื้อในภูมิภาค และส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3) ความจำเป็นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การรวมกลุ่มหรือจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนับเป็นความพยายามที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก กล่าวคือ เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแนวโน้มการทำข้อตกลงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ มากขึ้น ทำให้อาเซียนต้องเร่งแสดงบทบาทการรวมกลุ่มด้วยความมั่นคงและแน่นแฟ้นมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา รวมทั้งปรับปรุงการดำเนินงานระหว่างกันให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสการแข่งขันทางการค้า และการแข่งขันเพื่อดึงดูดการลงทุนโดยตรงที่มีความรุนแรงมากขึ้นและมีแนวโน้มจะถ่ายโอนไปสู่ประเทศเศรษฐกิจใหม่มากขึ้นเช่น จีน อินเดีย บราซิล เป็นต้น

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลก เนื่องจากจะส่งเสริมให้เกิดการเปิดเสรีการค้าเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศสมาชิกที่ลึกซึ้งกว้างขวางมากยิ่งขึ้นทั้งในด้านการค้าสินค้า การค้าบริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงาน รวมถึงความร่วมมือในด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน เพื่อลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุน ให้เหลือน้อยที่สุดซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนภายในประเทศ และลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางการพัฒนาระหว่างกันให้น้อยลง

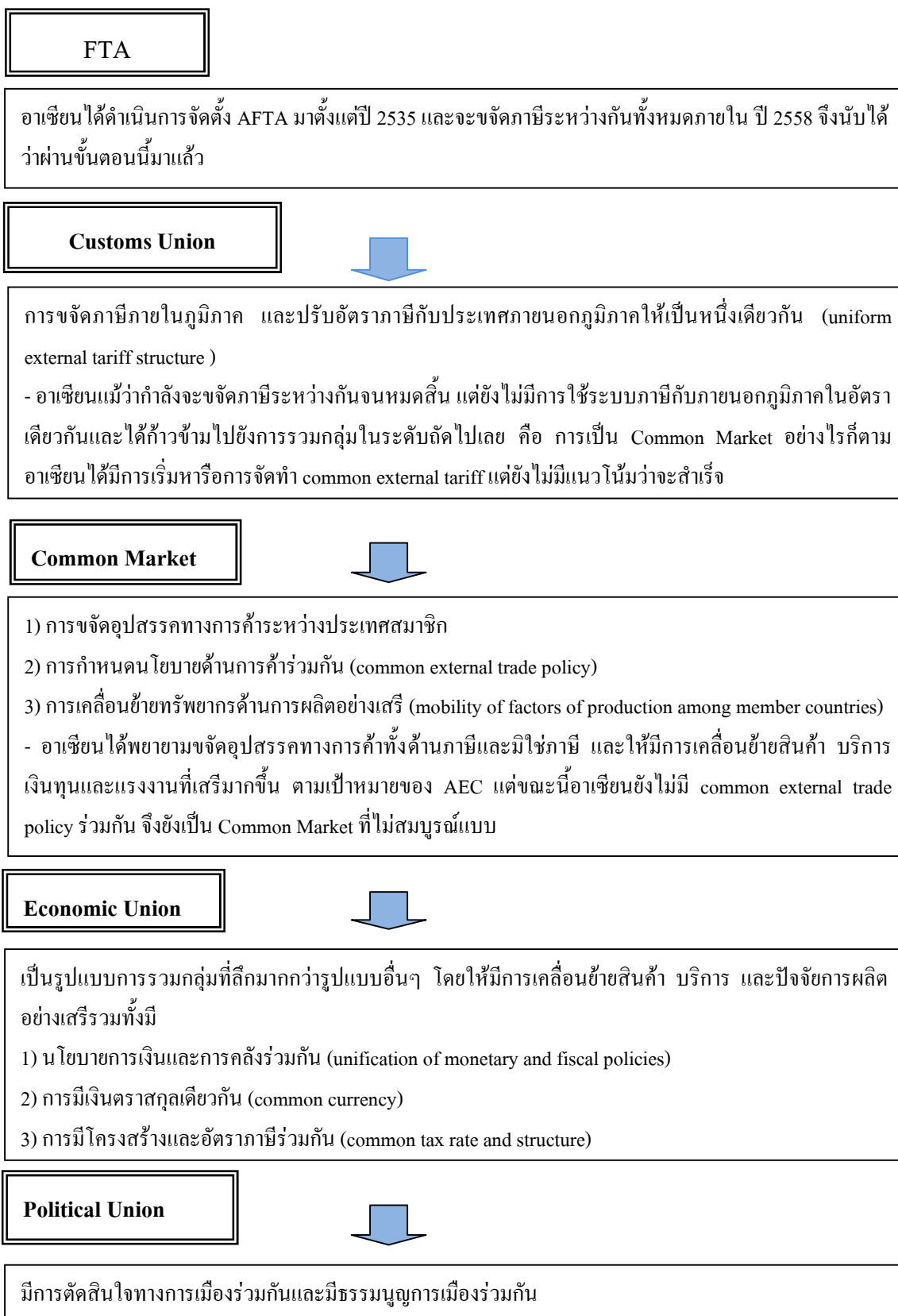
4) คุณลักษณะของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีรูปแบบการรวมกลุ่มที่เป็นการดำเนินงานในลักษณะผสมผสานซึ่งมีลักษณะร่วมระหว่างสหภาพศุลกากร (Custom Union) ตลาดร่วม (Common Market) และ สหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union) กล่าวคือ เป็น Custom Union เนื่องจากมีการจัดภาษีภายในภูมิภาค แต่ยังไม่มีการปรับประสานอัตราภาษีที่เรียกเก็บจากประเทศภายนอกภูมิภาค (uniform external tariff structure) เป็น Common Market คือ มีการจัดอุปสรรคทางการค้าทั้งด้านภาษีและมิใช่ภาษี และส่งเสริมการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และการลงทุน แต่สิ่งที่ยังขาดอยู่คือ นโยบายร่วมทางการค้า (common external trade policy) รวมทั้งเป็น Economic Union คือ มีเป้าหมายการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน และปัจจัยการผลิตที่เสรี แต่ยังคงขาดนโยบายการเงินการคลัง และระบบเงินสกุลร่วมกัน ดังนั้น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นรูปแบบการรวมกลุ่มเศรษฐกิจที่มีลักษณะเฉพาะโดยได้พัฒนามาให้เหมาะสมกับโครงสร้างและความสัมพันธ์ของอาเซียนด้วย

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในภูมิภาคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ในอนาคตอาเซียนจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทภายนอก ประกอบด้วย โดยเฉพาะทิศทางนโยบายด้านเศรษฐกิจกับประเทศภายนอกกลุ่มเพื่อสร้าง ขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในประชาคมโลก และเพิ่มขีดความสามารถในการเจรจาต่อรองรวมถึงส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ลึกซึ้งและกว้างขวางมากขึ้น ดังนั้นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงมีความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาไปในลักษณะการเป็นสหภาพศุลกากร (Customs Union) ตลาดร่วม (Common Market) หรือ สหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union) ในอนาคต

กล่าวโดยสรุปแล้ว รูปแบบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนไม่สามารถอิงตามหลักการ/ รูปแบบตามทฤษฎีที่มีอยู่ เนื่องจากเป็นการพัฒนาแนวทาง/ รูปแบบวิธีดำเนินงานของอาเซียนตามความเหมาะสมกับการดำเนินงานภายในของอาเซียนเอง และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนก็เป็นไปในลักษณะที่ประเทศสมาชิกต่างเห็นพ้องร่วมกันที่จะดำเนินการให้ เป็นไปตามเป้าหมาย/ พันธสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ ซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ลึกซึ้งมากขึ้น

แผนภาพที่ 4 รูปแบบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน

5) ศักยภาพสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนับเป็นความพยายามในการรวมกลุ่มขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาประเทศกำลังพัฒนา (Largest integration effort attempted in developing world) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้าและการลงทุนอันเนื่องมาจากการลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด ทั้งด้านมาตรการภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษี รวมถึง

การส่งเสริมความร่วมมือเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน ดังนั้นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการยกระดับการใช้ประโยชน์จากศักยภาพของประเทศสมาชิกที่มีความหลากหลายและความได้เปรียบในด้านต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาร่วมกันของอาเซียนดังต่อไปนี้

5.1) อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว การเป็นประชาคมอาเซียนจะสามารถสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระดับที่ใกล้เคียงกับสหภาพยุโรป คิดเป็น 5.3% ของ GDP ทั้งภูมิภาค จากตารางจะพบว่า นับตั้งแต่ หลังวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) เป็นต้นมา ประเทศสมาชิกอาเซียนมีมูลค่าจีดีพีต่อประชากรที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ จาก 965 ดอลลาร์สหรัฐเมื่อปี 1998 เป็น 2,533 ดอลลาร์สหรัฐเมื่อปี 2009

ตารางที่ 1 ข้อมูลสถิติการค้าสินค้าอาเซียน ณ กันยายน 2010

Country/Region	1998	2003	2007	2008	2009	Ratio 2009/1998
In US \$						
ASEAN	965	1,332	2,267	2,592	2,533	2.63
China	817	1,270	2,560	3,404	3,678	4.50
Japan	30,527	33,134	34,268	38,271	39,731	1.30
Republic of Korea	7,724	13,451	21,653	19,162	17,074	2.21
India	409	523	945	1,021	1,031	2.50
Australia	20,314	27,143	44,745	48,951	45,587	2.24
New Zealand	14,559	20,017	30,927	30,653	27,259	1.87
USA	31,858	38,324	46,630	47,393	46,381	1.46
EU27	19,081	23,549	34,325	37,068	33,052	1.73

แหล่งข้อมูล: ASEAN Trade Statistics Database as of September 2010

5.2) อาเซียนเป็นภูมิภาคที่เปิดกว้าง ด้วยสภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงมหาอำนาจทางเศรษฐกิจสำคัญ และนโยบายการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างสมาชิกและประเทศนอกภูมิภาค อาเซียนได้กลายเป็นภูมิภาคที่เปิดกว้างทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นฐานการลงทุนที่สามารถดึงดูดให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุน จากความได้เปรียบด้านทรัพยากรธรรมชาติ และแรงงานราคาถูกจากราง จะพบว่า ในปี 2009 สัดส่วนการค้าของประเทศอาเซียนนอกเหนือจากการค้าภายในภูมิภาคกับประเทศสมาชิกด้วยกันแล้ว อาเซียนมีประเทศคู่ค้าสำคัญสามอันดับแรก ได้แก่ ประเทศจีน สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น แต่ละประเทศมีสัดส่วนมูลค่าประมาณ 10-11% ของการค้าทั้งหมด

ตารางที่ 2 ข้อมูลสถิติการค้าสินค้าอาเซียน ณ กันยายน 2010

Country	1998	2000	2003	2007	2008	2009
ASEAN	21.0	22.0	25.1	25.0	24.8	24.5
China	3.5	4.3	7.2	10.6	10.4	11.6
EU27	14.5	13.5	12.3	11.6	11.0	11.2
Japan	14.1	15.3	13.8	10.7	11.3	10.5
USA	20.1	16.1	14.3	11.1	9.8	9.7
Republic of Korea	3.0	3.9	4.1	3.8	4.1	4.9
Australia	2.2	2.3	2.3	2.6	2.8	2.9
India	1.2	1.3	1.5	2.3	2.6	2.5
Canada	0.7	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
Russia	0.2	0.2	0.3	0.3	0.5	0.4
New Zealand	0.3	0.3	0.3	0.4	0.4	0.3
Pakistan	0.3	0.5	0.2	0.3	0.3	0.3
Rest of the World	18.9	19.8	18.0	20.7	21.5	20.6
Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

แหล่งข้อมูล: ASEAN Trade Statistics Database as of September 2010

ในปี 2010 อาเซียนมีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศรวม 74,081 ล้านดอลลาร์สหรัฐซึ่งขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 95.6 ประกอบด้วย การลงทุนระหว่างกันในอาเซียน ร้อยละ 20 และการลงทุนจากภายนอก ได้แก่ สหภาพยุโรป (ร้อยละ 26.6) สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 15.3) ญี่ปุ่น (ร้อยละ 15.3) เกาหลีใต้ (ร้อยละ 6.8) จีน (ร้อยละ 4.8) อินเดีย (ร้อยละ 4.6) ออสเตรเลีย (ร้อยละ 3.2) และแคนาดา (ร้อยละ 3.0)

นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศภูมิภาคอื่นๆ ยังเป็นการเชื่อมโยงอาเซียนเข้ากับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่สำคัญอื่นๆ ของโลกซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่อาเซียนมากยิ่งขึ้น ในปัจจุบัน อาเซียนได้มีความตกลงทางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ดังตาราง

กรอบ	ความตกลง	วันที่ลงนาม	วันที่มีผลใช้บังคับ
อาเซียน-จีน	การค้าสินค้า	29 พ.ย. 2547	20 ก.ค. 2548
	การค้าบริการ (ชุดที่ 1)	14 ม.ค. 2550	1 ก.ค. 2550
	การลงทุน	15 ส.ค. 2552	ก.พ. 2553
อาเซียน-ญี่ปุ่น	ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น (AJCEP)	11 เม.ย. 2552	1 มิ.ย. 2552
อาเซียน-เกาหลี	การค้าสินค้า	24 ส.ค. 2549	1 มิ.ย. 2550
	การค้าบริการ	21 พ.ย. 2549	1 พ.ค. 2550
	การลงทุน	2 มิ.ย. 2552	31 ต.ค. 2552
อาเซียน-อินเดีย	การค้าสินค้า	13 ส.ค. 2552	มกราคม 2553
อาเซียน-ออสเตรเลีย	สินค้า/ บริการ/ ลงทุน	27 ก.พ. 2552	มกราคม 2553
นิวซีแลนด์			

การขยายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออก ในกรอบอาเซียน+3 (จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้) จะทำให้มีประชากรรวมกันกว่า 2,100 ล้านคน (ร้อยละ 31 ของประชากรโลก) และมี GDP รวมกันกว่า 13,900 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ (ร้อยละ 22 ของ GDP โลก) หรือ ในกรอบอาเซียน+6 ที่มีสมาชิกเพิ่มจากกรอบ+3 อีก 3 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอินเดีย จะมีจำนวนประชากรเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรโลก (กว่า 3,300 ล้านคน) และมี GDP รวมกันมากกว่า 1 ใน 4 ของ GDP ของโลกท้ายที่สุดแล้ว ความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศอื่นๆ ภายใต้อาเซียน อาเซียน+3 และอาเซียน+6 จะทำให้เอเชียกลายเป็น 1 ใน 3 เขตเศรษฐกิจสำคัญของโลก

ตารางที่ 3 กลุ่มทางเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกนอกกรอบอาเซียน

GDP (USD Bn)	2010	2015
NAFTA	17, 192	21,258
ASEAN+6	16, 937	24,940
ASEAN+3	14, 149	20,898
EU	16, 107	18,997

แหล่งข้อมูล : สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

5.3) อาเซียนเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตสำคัญของโลก ภูมิภาคอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และหลากหลายรวมทั้งเป็นแหล่งที่ดึงดูดการผลิตสินค้าและบริการที่สำคัญของโลก จากตาราง สินค้าส่งออกสำคัญของอาเซียน ได้แก่ วงจรรวมอิเล็กทรอนิกส์ ปิโตรเลียม ชิ้นส่วนและส่วนประกอบคอมพิวเตอร์และเครื่องจักร อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ดังนั้น ผลจากการเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้อาเซียนมีบทบาทสำคัญของการเป็นห่วงโซ่การผลิตและศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญของโลกมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 4 ข้อมูลสถิติการค้าสินค้าอาเซียน ณ กันยายน 2010

HS Codes	Commodities	Value	Share (%)
8542	Electronic integrated circuits and microassemblies	88,182	10.9
2710	Petroleum oils, not crude	53,365	6.6
8471	Automatic data processing machines; optical reader, etc	32,423	4.0
8473	Parts & accessories of computers & office machines	23,943	3.0
2711	Petroleum gases	21,800	2.7
1511	Palm oil & its fraction	19,904	2.5
2709	Crude petroleum oils	19,603	2.4
2701	Coal; briquettes, ovoids & similar solid fuels manufactured from coal	14,790	1.8
8541	Diodes/transistors & sim semiconductor devices; etc	13,842	1.7
8443	Printing machinery; machines for uses ancillary to printing	13,022	1.6
7108	Gold unwrought or in semi-manufactured forms	9,918	1.2
4001	Natural rubber, balata, gutta-percha etc	9,693	1.2
8517	Electric apparatus for line telephony, including current line system	9,093	1.1
8708	Parts & access of motor vehicles	8,130	1.0
1006	Rice	6,622	0.8
8431	Machinery part (hs 84.25 to 84.30)	6,103	0.8
8803	Aircraft parts	5,912	0.7
7113	Articles of jewellery & parts thereof	5,657	0.7
2603	Copper ores and concentrates	5,628	0.7
8528	Television receivers (including video monitors & video projectors)	5,462	0.7
	Top 20 commodities	373,091	46.0
	Others	437,398	54.0
	Total	810,489	100.0

แหล่งข้อมูล: ASEAN Trade Statistics Database as of September 2010

5.4) อาเซียนเป็นที่หมายด้านการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ภูมิภาคอาเซียนมีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยว ทั้งในเชิงธรรมชาติ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม รวมทั้งสถานที่พักผ่อนหย่อนใจอื่นๆ และความได้เปรียบด้านราคา ทำให้อาเซียนเป็นเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวของผู้คนในประเทศอื่นๆ ในปี 2010 มีจำนวนนักท่องเที่ยวในอาเซียนรวม 72.2 ล้านคนขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 10.1 ประกอบด้วย นักท่องเที่ยวจากประเทศในอาเซียน ร้อยละ 47.4 และนักท่องเที่ยวจากภายนอก ได้แก่ ประเทศ+3 (จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้) ร้อยละ 16.4 สหภาพยุโรป ร้อยละ 9.5 และสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 3.7 ดังนั้น การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2015 ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การค้า การลงทุนจะช่วยผลักดันให้การท่องเที่ยวของอาเซียนขยายตัวมากขึ้นด้วย

6) สาระสำคัญของพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC Blueprint)

เพื่อให้เป้าหมายการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้ง 4 ประการบรรลุผลสำเร็จ อาเซียนได้จัดทำแผนงานในเชิงบูรณาการการดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจต่างๆ เพื่อให้เห็นแนวทางการดำเนินงานในภาพรวมที่จะนำไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี 2015 ได้อย่างชัดเจนร่วมกัน ในการนี้ผู้นำอาเซียนจึงได้ลงนามแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) โดยประกอบด้วย แผนการดำเนินงาน (AEC Blueprint) และตารางเวลาดำเนินงาน (Strategic Schedule) ซึ่งเป็นเอกสารผนวก ในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 13 ที่สิงคโปร์ เมื่อปี พ.ศ. 2550 การจัดทำพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะเป็นการกำหนดทิศทางดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจ ให้ชัดเจนตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดจนบรรลุเป้าหมายประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี ค.ศ. 2015 และเป็นการสร้างพันธสัญญาาระหว่างประเทศสมาชิกที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายดังกล่าวโดยพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญดังต่อไปนี้

การเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วมกัน	การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน	การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค	การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก
แผนงานที่จะส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงาน มีฝีมืออย่างเสรีและการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น	แผนงานที่จะส่งเสริมการสร้างความสามารถในด้านต่าง ๆ เช่น นโยบายการแข่งขันสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายภาษีและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การเงิน การขนส่งและเทคโนโลยีสารสนเทศ	แผนงานที่จะส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของสมาชิกและลดช่องว่างของระดับการพัฒนา ระหว่างสมาชิกเก่าและใหม่เช่น สนับสนุนการพัฒนา SMEs	แผนงานที่จะส่งเสริมการรวมกลุ่มเข้ากับประชาคมโลกโดยเน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรีและการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิตจำหน่ายเป็นต้น

สำหรับองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ การปรับปรุงกลไกด้านสถาบันโดยการจัดตั้ง
กลไกการหารือระดับสูง ประกอบด้วย ผู้แทนระดับรัฐมนตรีทุกสาขาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชน
อาเซียน ตลอดจนการพัฒนากระบวนการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงาน (Peer Review)
และจัดหาแหล่งทรัพยากรสำหรับการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพสาระสำคัญของ
พิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) สามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการดำเนินงาน
1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน	
(1) การเคลื่อนย้าย สินค้าที่เสรี	- การ<u>ขจัดภาษี</u> ภาษีสำหรับสินค้าภายในอาเซียนจะถูกขจัดสอดคล้องกับ กรอบเวลาและพันธกรณีที่ระบุไว้ใน CEPT-AFTA และความตกลง/ พิธีสารอื่นที่เกี่ยวข้องเช่น ขจัดภาษีนำเข้าสำหรับสินค้าทุกรายการ ยกเว้น สินค้าอ่อนไหวและอ่อนไหวสูง ภายในปี 2010 สำหรับประเทศสมาชิก อาเซียนเดิม 6 ประเทศ และภายในปี 2015 - การ<u>ขจัดมาตรการที่มีใช้ภาษี</u> เช่น ยกเลิกมาตรการมิใช่ภาษีที่เป็น อุปสรรคต่อการค้า (NTBs) ทั้งหมดภายในปี 2010 สำหรับประเทศสมาชิก อาเซียนเดิม 5 ประเทศ ปี 2012 สำหรับฟิลิปปินส์ และปี 2015 โดยมีความ ยืดหยุ่นได้ถึงปี 2018 สำหรับประเทศ CLMV - <u>กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า</u> (RULE of Origin) ดำเนินการให้กฎว่าด้วย แหล่งกำเนิดสินค้าที่ตอบสนองต่อพลวัตและการเปลี่ยนแปลงขั้นตอน การผลิตของโลก เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ สมาชิกอาเซียน สนับสนุนเครือข่ายการผลิตระดับภูมิภาค ส่งเสริมการ พัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ลดช่องว่างการพัฒนา และ สนับสนุนการเพิ่มการใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้กรอบ CEPT-AFTA - การ<u>อำนวยความสะดวกทางการค้า</u> กฎระเบียบ ขั้นตอน วิธีการและ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทางการค้า และศุลกากรที่ไม่ยุ่งยาก เป็นแนวเดียวกัน มีมาตรฐาน จะลดต้นทุนทางธุรกรรมในอาเซียนซึ่งจะช่วยส่งเสริมขีด ความสามารถในการส่งออก และอำนวยความสะดวกการรวมตัวของ อาเซียนให้เป็นตลาดเดียวสำหรับการค้าสินค้า การค้าบริการและการ ลงทุน และการเป็นฐานการผลิตเดียว

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการดำเนินงาน
	- การรวมกลุ่มทางศุลกากร วิสัยทัศน์ด้านศุลกากรของอาเซียนปี 2020 ได้ถูกเร่งรัดเป็นปี 2015 โดยเฉพาะแผนยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาศุลกากรระหว่างปี 2005-2010 มีจุดมุ่งหมาย (a) รวมกลุ่มโครงสร้างด้านศุลกากร (b) ปรับการจำแนกพิกัดศุลกากร การประเมินศุลกากร การกำหนดแหล่งกำเนิดสินค้าให้ทันสมัย และจัดทำระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน (c) ปรับระบบการตรวจปล่อยสินค้าให้มีความคล่องตัวมากขึ้น (d) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (e) เสริมสร้างการเป็นหุ้นส่วนกับองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง (f) ลดช่องว่างในการพัฒนาด้านศุลกากร และ (g) นำเทคนิคการบริหารจัดการความเสี่ยงและระบบการควบคุมตรวจสอบเพื่อการอำนวยความสะดวกทางการค้ามาใช้ - มาตรฐานและอุปสรรคทางเทคนิค มาตรฐาน กฎระเบียบด้านเทคนิค และการประเมินความสอดคล้องจะต้องมีการปรับประสานให้อยู่ในแนวเดียวกัน โดยจัดทำแนวปฏิบัติด้านมาตรฐานและความสอดคล้องของอาเซียนให้โปร่งใสมากขึ้น ปรับปรุงคุณภาพของการประเมินความสอดคล้อง และให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน
(2) การเคลื่อนย้ายบริการที่เสรี	เป็นการลดข้อจำกัดต่อผู้ให้บริการของอาเซียนในการให้บริการ และเข้ามาจัดตั้งกิจการในประเทศสมาชิกอื่นตามเงื่อนไขกฎเกณฑ์ภายในประเทศ เช่น การจัดทำคุณสมบัติวิชาชีพเพื่ออำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายบุคลากรในภูมิภาค การเปิดเสรีภาคการเงิน เป็นต้น
(3) การเคลื่อนย้ายการลงทุนที่เสรี	โดยจัดทำความตกลงเขตการลงทุนอาเซียนเต็มรูปแบบ (ACIA) ซึ่งอิงตามความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน (AIA) และความตกลงคุ้มครองการลงทุนของอาเซียน (IGA) ที่มีอยู่เดิมให้ครอบคลุมการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เช่น การคุ้มครองการลงทุน การอำนวยความสะดวกและความร่วมมือ การส่งเสริมการสร้างความรู้ในด้านการลงทุนและการเปิดเสรีการลงทุน
(4) การเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น	โดยส่งเสริมการพัฒนาและการรวมกลุ่มตลาดทุนของอาเซียน เช่นการปรับประสานมาตรฐานด้านตลาดทุนในอาเซียนในด้านที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ในการเสนอขาย ทรานซาร์นี้ ข้อกำหนดในการเปิดเผยข้อมูล และกฎเกณฑ์การจัดจำหน่ายระหว่างกันให้มากขึ้น การอนุญาตการเคลื่อนย้าย

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการดำเนินงาน
	เงินทุนที่เสริมมากขึ้น เช่น ยกเลิกหรือผ่อนคลายข้อกำหนดในการเคลื่อนย้ายทุน
(5) การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือที่เสรี	โดยบริหารจัดการการเคลื่อนย้ายหรืออำนวยความสะดวกในการเดินทางสำหรับบุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้า บริการและการลงทุนให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของประเทศผู้รับ เช่น อำนวยความสะดวกในการตรวจลงตราและใบอนุญาตทำงานสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพและแรงงานฝีมืออาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการค้าข้ามพรมแดน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการลงทุน เป็นต้น ตลอดจนประสานและสร้างมาตรฐานอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายบุคลากรในภูมิภาคเพื่ออำนวยความสะดวกในการเปิดเสรีการค้าบริการ เช่น ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสมาชิกของเครือข่ายมหาวิทยาลัยของอาเซียน (AUN) เพื่อเพิ่มการเคลื่อนย้ายทั้งนักเรียนและเจ้าหน้าที่ภายในภูมิภาค
(6) การรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียน	ในระยะแรกอาเซียนจะมุ่งใช้ทรัพยากรในการพัฒนาการรวมกลุ่มที่จำกัดในบางสาขาสำคัญจำนวน 12 สาขา เพื่อเป็นแรงกระตุ้นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภาพรวมของอาเซียน โดยประเทศสมาชิกหลายประเทศได้รับหน้าที่การเป็นผู้ประสานงานในแต่ละสาขา โดยสาขาสำคัญแต่ละสาขาจะมีแผนงานซึ่งรวมมาตรการเฉพาะสาขาและมาตรการในภาพรวมที่คาบเกี่ยวกับการดำเนินงานทุกสาขา เช่น มาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า
(7) ความร่วมมือด้านอาหารการเกษตร และป่าไม้	เพื่อเป็นการเพิ่มการค้าภายในและภายนอกอาเซียน และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของสินค้าอาหาร เกษตร และป่าไม้ในระยะยาว เช่น พัฒนาและใช้ระบบบริหารจัดการคุณภาพผลิตภัณฑ์ประมง เป็นต้น ส่งเสริมความร่วมมือ แนวทางร่วมและการถ่ายโอนเทคโนโลยีระหว่างอาเซียนกับองค์กรระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาค และภาคเอกชน เช่น ความร่วมมือด้านการวิจัยและการถ่ายโอนเทคโนโลยี และส่งเสริมสหกรณ์การเกษตรของอาเซียน เช่น จัดตั้งการเชื่อมโยงระหว่างภาคธุรกิจกับสหกรณ์การเกษตร
2) การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง	
(1) นโยบายการแข่งขัน	เพื่อส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการแข่งขันอย่างยุติธรรมภายในภูมิภาค เช่น ผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศมีนโยบายด้านการแข่งขัน

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการดำเนินงาน
	ทางการค้าภายในปี ค.ศ. 2015 จัดตั้งเครือข่ายหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องด้านนโยบายการแข่งขันเพื่อเป็นเวทีสำหรับหารือและประสานงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการแข่งขัน เป็นต้น
(2) การคุ้มครองผู้บริโภค	เช่น เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในอาเซียนโดยการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในอาเซียน (ASEAN Coordinating Committee on Consumer Protection – ACCCP) และจัดตั้งเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูล
(3) สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา	เช่น ดำเนินการตามแนวทางของแผนปฏิบัติการด้านสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน 2004-2010 (ASEAN IPR Action Plan 2004-2010) และแผนงานความร่วมมืออาเซียนด้านลิขสิทธิ์ (ASEAN Cooperation on Copyrights) - จัดตั้งระบบจัดเก็บข้อมูลอาเซียนเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ใช้ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิกอาเซียน
(4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	- <u>ความร่วมมือด้านการขนส่ง</u> เพื่อพัฒนาการใช้ศักยภาพของเขตการค้าเสรีอาเซียน ได้อย่างเต็มที่ ทั้งการเป็นฐานการผลิตเดียว การท่องเที่ยวและการลงทุน การลดช่องว่างการพัฒนา และการเชื่อมโยงอาเซียนกับประเทศเพื่อนบ้านทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ และเอเชียใต้ - <u>การขนส่งและการอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ</u> โดยดำเนินมาตรการภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการขนส่งของอาเซียน (ATAP) 2005-2010 ซึ่งครอบคลุมการขนส่งทางน้ำ ทางบก และการอำนวยความสะดวกด้านการขนส่ง เช่น ดำเนินการตามกรอบความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกสินค้าผ่านแดนของอาเซียนภายในปี 2009
	- <u>การขนส่งทางบก</u> ให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟระหว่างสิงคโปร์-คุนหมิง (SKRL) และโครงการเครือข่ายทางหลวงอาเซียน (AHN) ให้เสร็จสมบูรณ์ - <u>การขนส่งทางน้ำและทางอากาศ</u> โดยนำหลักการและกรอบการทำงาน

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการดำเนินงาน
	เพื่อให้มีตลาดการขนส่งสินค้าทางเรือเพียงตลาดเดียวมาใช้และพัฒนาการเป็นตลาดเดียวในด้านการบินของอาเซียนอย่างเป็นทางการ - <u>โครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล</u> (Information Infrastructure) ดำเนินการเพื่อสนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างกัน (interconnectivity) และการทำงานร่วมกันทางเทคนิค (technical interoperability) ระหว่างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการยกระดับเครือข่ายแห่งชาติที่มีอยู่และพัฒนาเครือข่ายดังกล่าวให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลของภูมิภาค เช่น พัฒนาการเชื่อมโยงความเร็วสูง (high-connection) ระหว่างระหว่างโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล (National Information Infrastructures:NI) ของทุกประเทศสมาชิกอาเซียน - <u>ความร่วมมือด้านพลังงาน</u> เช่น เร่งการพัฒนาโครงการเครือข่ายระบบสายส่งไฟฟ้าของอาเซียน และ โครงการเชื่อมโยงท่อส่งก๊าซธรรมชาติของอาเซียน - <u>ความร่วมมือด้านการทำเหมืองแร่</u> เช่น สนับสนุนการค้าและการลงทุนในสาขาเหมืองแร่ให้มากขึ้น - <u>การสนับสนุนด้านการเงินแก่โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน</u> ต่าง ๆ เช่น ส่งเสริมให้ภาคเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในการสนับสนุนด้านการเงินแก่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาค
(5) พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)	โดยการปฏิบัติตามกรอบความตกลง e-ASEAN และบนพื้นฐานของกรอบความตกลงร่วมอื่น ๆ เช่น ดำเนินนโยบายการแข่งขันด้านโทรคมนาคม โดยใช้แนวทางปฏิบัติที่ดี และสนับสนุนการออกกฎหมายภายในประเทศด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
3) การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน	
(1) การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	โดยดำเนินการตามพิมพ์เขียวนโยบายของอาเซียนด้านการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (APBSD) 2004-2014 เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน การปรับตัว และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาค

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการดำเนินงาน
(2) ความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน	โดยกำหนดแนวทางและเน้นความพยายามร่วมกันในการลดระดับช่องว่างของการพัฒนาทั้งภายในและภายนอกอาเซียนและระหว่างอาเซียนกับประเทศอื่นๆ ครอบคลุมด้าน โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการสร้างขีดความสามารถในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาค พลังงาน บรรยากาศการลงทุน การท่องเที่ยว การลดระดับความยากจนและการปรับปรุงคุณภาพชีวิต
4) การเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์	
(1) แนวทางการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันต่อปฏิสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจกับภายนอก	ทบทวนพันธกรณีของ FTA/CEP เทียบกับพันธกรณีของการรวมกลุ่มภายในอาเซียน และดำเนินการให้มีระบบที่จะสนับสนุนการประสานงานมากขึ้นในการเจรจาการค้ากับประเทศคู่เจรจาภายนอกอาเซียน และในเวทีการเจรจาการค้าในระดับภูมิภาคและระดับพหุภาคีโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรลุกรอบท่าทีการเจรจาร่วมกัน
(2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในเครือข่ายอุปทานของโลก	รับหลักปฏิบัติสากลที่ดีและมาตรฐานในการผลิตและจำหน่ายมาใช้ในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาความช่วยเหลือทางวิชาการเพื่อยกระดับขีดความสามารถและผลิตภาพด้านอุตสาหกรรม และการส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มระดับภูมิภาคและระดับโลกให้กับประเทศสมาชิกที่มีระดับการพัฒนาดำเนินการต่ำกว่าของอาเซียน

ในการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศสมาชิกได้กำหนดให้มีความยืดหยุ่นในแต่ละเรื่องไว้ล่วงหน้าได้ (Pre-agreed flexibilities) แต่หากประเทศสมาชิกตกลงกันได้แล้ว จะต้องยึดถือและปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้ตกลงกันอย่างเคร่งครัด

โดยเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานและกำหนดเวลาที่ตั้งใจไว้ อาเซียนได้จัดทำเครื่องมือติดตามวัดผลการดำเนินงานตาม ACE Blueprint เรียกว่า AEC Scorecard ซึ่งเป็นเครื่องมือในการติดตามความคืบหน้าและประเมินผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศรวมทั้งภาพรวมการดำเนินงานในระดับภูมิภาคด้วย โดยจะเสนอ AEC Scorecard ให้ผู้นำอาเซียนทราบในการประชุมสุดยอดอาเซียนทุกปีด้วย

7) แนวโน้มการพัฒนาภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

7.1) การจัดระบบและการเพิ่มขึ้นของการค้า การลงทุน และการบริการระหว่างประเทศ เป้าหมายในการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันของประชาคมเศรษฐกิจ

อาเซียนอันเป็นผลมาจากการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมือที่เสรี รวมทั้งการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้นจะส่งผลให้เกิดการจัดระบบและขยายตัวทางเศรษฐกิจภายในภูมิภาคอาเซียนเป็นอย่างมากเนื่องจากการกำหนดระเบียบ และแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การขจัดภาษี และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี การบังคับใช้กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin – ROO) การรวมกลุ่มทางศุลกากรรวมถึงการอำนวยความสะดวกทางการค้าและศุลกากรจะก่อให้เกิดการจัดระบบด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศที่มีมาตรฐานเดียวและเป็นสากล เมื่อผนวกกับการขยายขนาดของตลาดที่กว้างขวางด้วยประชากรจำนวนมากถึง 560 ล้านคน การเป็นฐานการผลิตร่วมกัน ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ภายในภูมิภาค จะทำให้เกิดประเทศสมาชิกได้รับประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น

ในด้านการค้า ประเทศอาเซียนจะได้ประโยชน์จากการลดต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการเนื่องจากนำเข้าวัตถุดิบราคาถูกจากประเทศเพื่อนบ้าน การขยายตัวของตลาดแรงงาน การจ้างแรงงานฝีมือที่มีทักษะความสามารถตรงตามความต้องการของภาคการผลิตนั้น ๆ ตลอดจนการประหยัดค่าใช้จ่าย และ/หรือการลดระยะเวลาการทำธุรกรรม พิธีการศุลกากร และระเบียบกฎเกณฑ์ทางการค้า ดังนั้นการผลิตสินค้าชนิดเดียวอาจพึ่งพาแรงงาน วัตถุดิบในการผลิตแต่ละขั้นตอนจากประเทศหลายประเทศขึ้นอยู่กับความคุ้มค่าภายใต้ห่วงโซ่การผลิตนั้น เช่น การผลิตเสื้อผ้าที่พึ่งพาการออกแบบจากประเทศไทย วัตถุดิบจากประเทศอินโดนีเซีย การตัดเย็บจากแรงงานประเทศกัมพูชา กระจุกจากประเทศเวียดนาม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ประเทศที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันแต่มีต้นทุนสินค้าสูงกว่าก็จะต้องปรับตัวเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันในภาคการผลิต นั้น ๆ ด้วย

นอกจากนี้ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังจะเป็นการสร้างแรงดึงดูดประเทศคู่ค้านอกภูมิภาคอาเซียน เช่น จีน ญี่ปุ่น อินเดีย และเกาหลีใต้ ให้เข้ามาลงทุนหรือทำธุรกิจ เนื่องจาก นักลงทุนต่างประเทศจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การยกเว้นภาษีเมื่อใช้วัตถุดิบในภูมิภาค 40% เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เกิดการย้ายฐานการผลิตมายังอาเซียนซึ่งเป็นทั้งแหล่งวัตถุดิบ และตลาดสินค้าขนาดใหญ่ เช่น การลงทุนด้านการท่องเที่ยวทั้งโรงแรม ที่พักร้านอาหาร บริการร้านขายสินค้าที่ระลึก หรือบริษัทบริการนำเที่ยวจากประเทศจีน เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย มีการคาดการณ์ว่า ในปี 2558 มูลค่าการค้าภายในอาเซียนจะทำให้ เกิดดุลการค้ามากขึ้น คือ จากดุลการค้าปี 2551 ที่เกินดุล 6,996.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นเกินดุล 8,396.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2558 และมีมูลค่าเพิ่มขึ้น 1,400.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 46,786.7 ล้านบาท นอกจากนี้จะทำให้ GDP ของไทยในปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็นอันดับ 2 รองจาก

สิงคโปร์ คือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.75 (สิงคโปร์ 1.8) คิดเป็นมูลค่า 203,951.1 ล้านบาท เฉลี่ย 29,135.9 ล้านบาทต่อปี หรือร้อยละ 0.25 ต่อปี (จากปี 2551)

7.2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและขยายตัวของเมือง การปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละประเทศตามแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน ทั้งโครงข่ายทางหลวงอาเซียน โครงการสร้างทางรถไฟสิงคโปร์ - คุนหมิง เครือข่ายการขนส่งทางน้ำทะเล และระบบการขนส่งต่อเนื่อง เพื่อรองรับการค้า การลงทุน และการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตและการลงทุนจากทั้งภายใน และภายนอกภูมิภาคของประเทศสมาชิกอาเซียน จะเป็นการเพิ่มพูนการรวมตัวและความร่วมมือของอาเซียน เพิ่มความสามารถการแข่งขันในระดับโลกของอาเซียน จากเครือข่ายการผลิตในภูมิภาคที่เข้มแข็ง เชื่อมต่อศูนย์ กลางเศรษฐกิจและลดช่องว่างการพัฒนาส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น และสามารถจัดการกับผลกระทบทางลบที่เกิดจากความเชื่อมโยง

สำหรับประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมด้าน โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยกระทรวงคมนาคมได้จัดทำยุทธศาสตร์ของความเชื่อมโยงภายใต้แผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (ASEAN Connectivity Master Plan) รวม 5 ยุทธศาสตร์ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

การเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานรองรับAEC	
ยุทธศาสตร์	มาตรการ
1. ก่อสร้างโครงข่ายทางหลวงอาเซียน	ปรับปรุงถนน, ติดป้ายจราจรร่วมกัน, ศึกษาความเป็นไปได้ของการเชื่อมประเทศที่เป็นเกาะ, ขยายทางหลวงอาเซียนไปยังจีนและอินเดีย
2. โครงการสร้างทางรถไฟสิงคโปร์ - คุนหมิง	เร่งก่อสร้างช่วงรัฐประเศ – คลองลึก, ศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายเส้นทางจากสิงคโปร์ไปยังสุราบายา ในอินโดนีเซีย
3. สร้างเครือข่ายการขนส่งทางน้ำ	กำหนดแผนพัฒนาเครือข่ายการขนส่งทางน้ำบนภาคพื้นทวีปในภูมิภาคอาเซียนภายในปี 2555
4. สร้างระบบขนส่ง ทางทะเลที่เชื่อมโยง	พัฒนาศักยภาพของท่าเรือ 47 แห่ง ภายในปี 2558
5. สร้างระบบการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ	ศึกษาแนวเส้นทางเพื่อให้อาเซียนเป็นสะพานเศรษฐกิจในการขนส่งของโลก, ส่งเสริมแนวเส้นทางเชื่อมเศรษฐกิจแม่น้ำโขง, การพัฒนาท่าเรือน้ำลึกทวาย

(1) การก่อสร้างโครงข่ายทางหลวงอาเซียน โดยปรับปรุงถนนต่างๆ ของทางหลวงอาเซียนให้มีไหล่ทางขนาด 1.50 เมตร สามารถรองรับปริมาณจราจรวันละ 2,000 คัน ภายในปี 2554 รวมทั้งการปรับปรุงถนนที่มี ขนาดไหล่ทาง 1.50-2 เมตร รองรับปริมาณจราจร 1,000-4,000 คัน ต่อวัน ให้เป็นทางหลวงที่มี ขนาดไหล่ทาง 2.50 เมตร รองรับปริมาณจราจรวันละ 8,000 คันภายในปี 2563 โดยให้ความสำคัญกับเส้นทางขนส่งสินค้า ผ่านแดนเป็นอันดับแรก นอกจากนั้น อาเซียนต้องศึกษาความเป็นไปได้ ในการเชื่อมโยงประเทศที่ เป็นเกาะกับประเทศบนแผ่นดินใหญ่ ของอาเซียน โดยต้องแล้วเสร็จภายในปี 2558 โดยดำเนินการควบคู่กับการพิจารณาขยายทางหลวงอาเซียน เพื่อเชื่อมโยงไปยังจีนและอินเดีย โดยเฉพาะช่วงฮานอย-ลาว-พม่า-อินเดีย เพื่อให้ แล้วเสร็จ พร้อมกันในปี 2558

(2) การดำเนินโครงการทางรถไฟสิงคโปร์ - कुนหมิง โดยปัจจุบันไทยได้ ต่อเชื่อมทางรถไฟกับมาเลเซียและลาวแล้ว คือ สุโขทัย-โกลก-ปาดังเบซาร์ และหนองคาย-ท่านาแล้ง แต่ต้องเร่งก่อสร้างในช่วงที่ขาดตอน คือ อรัญประเทศ-คลองลึก ระยะทาง 6 กม. เพื่อเชื่อมต่อไปยัง กัมพูชา กำหนดแล้วเสร็จในปี 2557 และด่านเจดีย์สามองค์ น้ำตก ระยะทาง 153 กม. เพื่อเชื่อมต่อไปยัง พม่า กำหนดแล้วเสร็จปี 2563 ปัจจุบันออกแบบแล้ว แต่ติดปัญหาในส่วนของพม่า

(3) การสร้างเครือข่ายการขนส่งทางน้ำบนภาคพื้นทวีปที่มีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงกัน โดยเริ่มภายในปี 2555

(4) การสร้างระบบขนส่งทางทะเลที่เชื่อมโยงมีประสิทธิภาพและแข่งขัน ได้ โดยพัฒนาศักยภาพของท่าเรืออาเซียน 47 แห่งภายในปี 2558 โดยไทยมีแผนพัฒนา 3 แห่ง คือ ท่าเรือกรุงเทพท่าเรือแหลมฉบัง และท่าเรือสงขลา โดยท่าเรือแหลมฉบังต้องรับผู้สินค้าเพิ่มขึ้นเป็น ปีละ 18.8 ล้านตันที่อยู่ รองรับรถยนต์ได้ปีละ 1.95 ล้านคัน และรองรับสินค้าทั่วไปปีละ 2.56 ล้านตัน

(5) การสร้างระบบการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบที่คล่องตัว เพื่อให้ อาเซียนเป็นศูนย์กลางการขนส่ง สะพานเศรษฐกิจในเส้นทางขนส่งของโลก และการก่อสร้าง แนวเส้นทางเศรษฐกิจเชื่อมตะวันออก และตะวันตกให้แล้วเสร็จ นอกจากนั้นจะต้องเร่งส่งเสริม แนวเส้นทางเศรษฐกิจแม่น้ำโขง-อินเดีย ในฐานะเป็นสะพานเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึงการพัฒนา โครงการท่าเรือ น้ำลึกทวาย การสร้างทางหลวงเชื่อมจังหวัดกาญจนบุรี และทวาย และการศึกษา ความเป็นไปได้ ในการสร้างทางรถไฟจากกาญจนบุรี-ทวาย

จากโครงการดังกล่าว จะทำให้ในที่สุดอาเซียนมีความเชื่อมโยงเป็นหนึ่ง เดียวกัน และเชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่นๆ ของโลกรวมทั้งจะส่งผลให้การพัฒนาในพื้นที่เป็นไปอย่าง

รวดเร็วและกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นการไหลเวียนของสินค้า การเดินทางของประชาชน และการขยายตัวของเมือง เป็นต้น

7.3) การบริหารงานพื้นที่ชายแดนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้ การบริหารงานบริเวณพื้นที่ชายแดนมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ชายแดนที่เป็นด่านการค้าอยู่แล้ว ในปัจจุบันที่มี โอกาสขยายตัวจากการค้าขาย และการเดินทางระหว่างประเทศของประชาชน มากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดการขยายตัวของเมืองชายแดนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขณะเดียวกันการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเปิดด่านการค้าในจังหวัด ที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มขึ้นเพื่อส่งเสริมการค้าตามแนวชายแดนไทย โดยเฉพาะการผลักดันและยกระดับจุดผ่อนปรนต่างๆ อาทิ จุดผ่อนปรนบ้านสวกอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรกับประเทศลาว จุดผ่อนปรนกัวผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และจุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรกับประเทศเมียนมาร์ รวมถึงการเร่งการเปิดจุดผ่านแดนถาวรแห่งใหม่ กับกัมพูชาที่สตึงบต และการติดตามบูรณาการขยายพื้นที่ด่านสะเดา - บุคิตกาฮูฮิตัม และด่านบ้านประกอบ - คูเรียน บุหรังรัฐเกดะห์ กับประเทศมาเลเซีย รวมทั้งการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เช่น ด่านอำเภอตากใบ อำเภอ สุไหงโกลลก และอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาสเพื่อเชื่อมโยงกับรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซียและเขตเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอแม่สอดจังหวัดตาก เพื่อเชื่อมกับเขตเศรษฐกิจเมียวดี ประเทศเมียนมาร์ เป็นต้น การเปิดด่านการค้า และจุดผ่อนปรนที่มีมากขึ้นจึงทำให้หน่วยงานด้านความมั่นคงต้องมี การเตรียมมาตรการผลกระทบทางอ้อมที่จะเกิดขึ้นด้วย

7.4) การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างใกล้ชิด ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ ระหว่างประชาชนที่ แน่นแฟ้นมากขึ้น โดยเป็นผลจากการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการผ่านแดน/ การค้าการลงทุน การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานระหว่างกันโดยเฉพาะแผนแม่บท ASEAN Connectivity การขยายความร่วมมือและแลกเปลี่ยนทางด้านแรงงาน เทคโนโลยี วัฒนธรรมและองค์ความรู้ตลอดจนความรู้สึกร่วมกันที่มีมากขึ้นของประชาชนในอาเซียน จะทำให้อาเซียนกลายเป็นพหุสังคมขนาดใหญ่ที่มีการไหลเวียนการเดินทาง และการติดต่อประสานงานอย่างกว้างขวางจากผู้คนในอาเซียนและต่างภูมิภาค

7.5) การเคลื่อนย้ายคน (People Mobilization) ประชาคมอาเซียนจะก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายคนกลุ่มต่างๆ ภายในภูมิภาคมากขึ้น ได้แก่กลุ่มแรงงานวิชาชีพ อาทิ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกรรม สถาปัตยกรรมที่มีคุณสมบัติวิชาชีพและได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เช่น สถาปนิกและวิศวกรที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดต้องดำเนินการจดทะเบียนเป็นจดทะเบียนเป็นสถาปนิกอาเซียน (ASEAN Architect) และวิศวกรวิชาชีพ

อาเซียน (ASEAN Chartered Professional Engineer: ACPE) โดยสถาปนิกและวิศวกรที่ต้องการจดทะเบียนดังกล่าวต้องผ่านการประเมินจากคณะกรรมการกำกับดูแล (Monitoring Committee) ในแต่ละประเทศ ในส่วนของประเทศไทยวิชาชีพสถาปนิกจะดำเนินการโดยสภาสถาปนิกขณะที่ในส่วนของอาเซียนจะอยู่ภายใต้การดูแลของสภาสถาปนิกอาเซียน (ASEAN Architect Council) ส่วนวิชาชีพวิศวกรจะดำเนินการโดยสภาวิศวกร และในส่วนของอาเซียนจะอยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการประสานงานด้านวิศวกรวิชาชีพอาเซียน (ASEAN Chartered Professional Engineer Coordinating Committee) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจาก Monitoring Committee ของประเทศสมาชิกเป็นต้น การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีจะทำให้แรงงานของประเทศสมาชิกหนึ่งสามารถจะเข้าไปทำงานในประเทศใดก็ได้ ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ นอกจากนี้ยังจะมีการเคลื่อนย้าย/เดินทางของคนกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มนักธุรกิจ นักลงทุนหรือผู้ประกอบการต่างชาติ ที่เข้ามาติดต่อค้าขายภายในประเทศ กลุ่มนักท่องเที่ยว รวมไปถึงกลุ่มผู้ติดตามกับที่เดินทางมาพร้อมกลุ่มดังกล่าว เช่น สมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย การเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรีอันเนื่องมาจากการเปิดตลาดงาน/ตลาดการค้าที่กว้างขวางมากขึ้น มีแนวโน้มจะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานวิชาชีพของไทยไปประเทศที่ให้ค่าตอบแทนสูงกว่า เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน หรือในทางกลับกันหากแรงงานวิชาชีพของไทยมีขีดความสามารถในด้านดังกล่าวไม่เพียงพอ เช่น ทักษะด้านภาษา การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ก็อาจทำให้ผู้ประกอบการเลือกจ้างแรงงานวิชาชีพจากประเทศอื่นได้ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ผลพวงสำคัญประการหนึ่งจากการเคลื่อนย้ายคน ได้แก่ การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายเพื่อลดต้นทุนด้านแรงงานของสถานประกอบการด้วยอัตราค่าจ้างที่ต่ำกว่าการจ้างแรงงานไทย หรือชดเชยแรงงานในประเทศที่อาจไม่เพียงพอ การย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายสามารถส่งผลกระทบต่อทางสังคม อาทิ อาชญากรรม การบริการทางการแพทย์ และการศึกษาที่รัฐบาลไทยจะต้องรองรับ เป็นต้น

7.6) การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี และการสื่อสาร สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านกฎเกณฑ์การค้า และการลงทุนยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำธุรกิจด้วย นั่นคือการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) จะมีรูปแบบที่หลากหลายและทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล (Information Infrastructure) ซึ่งเป็นการยกระดับเครือข่ายแห่งชาติที่มีอยู่ และพัฒนาเครือข่ายดังกล่าวให้ เป็น โครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลของภูมิภาค เช่น พัฒนาการเชื่อมโยงความเร็วสูง (high-speed connection) ระหว่างโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล (National Information Infrastructures: NII) ของทุกประเทศสมาชิกอาเซียน ดังนั้นทั้งภาครัฐและเอกชนจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ ไม่ว่าจะเป็นการออก

กฎหมาย กฎระเบียบ มาตรการต่างๆ เพื่อรองรับ หรือการปรับกลยุทธ์การขายโดยรุกตลาดสินค้าออนไลน์มากขึ้น

สำหรับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ไหลเข้ามีมูลค่า 74,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีจำนวนนักท่องเที่ยว 72 ล้านคน โดยจะสังเกตเห็นว่าอัตราการขยายตัวด้านประชากร และเศรษฐกิจ โดยเปรียบเทียบระหว่างปี 2546-2554 อยู่ในอัตราที่สูงมาก

2.3.3 ประเด็นท้าทายสำหรับประเทศไทยในการก้าวสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ภายใต้แนวคิดการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market) ภายใต้ประชากรกว่า 2 พันล้านคน ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของประเทศไทยที่ย่อมส่งผลกระทบต่อเนื่องตั้งแต่ระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งต้องคำนึงถึงการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจในมิติต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ในที่นี้จะได้กล่าวถึงประเด็นท้าทายในมุมมองของภาคส่วนเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ประเด็นท้าทายในภาคการเงิน

นับตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมาจะเห็นว่าเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากผลกระทบของวิกฤตสินเชื่อ Sub-Prime การเปิดเสรีภายใต้กรอบ WTO ทำให้เกิดการแข่งขันอย่างรุนแรง ดังนั้น ในแนวทางของการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็เป็นประเด็นท้าทายที่ไทยต้องหันมาพิจารณาในสถานการณ์ที่ต้องเผชิญดังนี้

1.1) การเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมีมากขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อความเสถียรด้านเงินทุนเคลื่อนย้ายเข้า-ออก และความผันผวนของค่าเงิน จึงต้องมีกลไกการกำกับดูแลด้านการเงิน โดยเฉพาะด้านเงินทุนเคลื่อนย้าย

1.2) มาตรฐานที่แตกต่างกันของสถาบันการเงินในประเทศกลุ่มอาเซียน

ข้อมูลจากงานวิจัยการศึกษาตลาดการเงิน (ศศิพันธ์ พรธรรมราชย์, 2554) ชี้ให้เห็นว่าสถาบันการเงินในกลุ่มประเทศอาเซียน อาจจำแนกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) สถาบันการเงินที่เป็นธนาคาร (2) สถาบันการเงินที่มีใช่ธนาคาร และ (3) สถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุน ประกอบด้วย นายหน้า ผู้ค้าประกัน และกองทุนเพื่อการลงทุน โดยสถานการณ์ปัจจุบันนั้น ธนาคารเป็นสถาบันการเงินที่สำคัญที่สุดในอาเซียน และเป็นสถาบันการเงินที่ครองตลาดมากที่สุด โดยมีสินทรัพย์เป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 82 ของสินทรัพย์ทางการเงินทั้งหมดของอาเซียน นอกจากนี้ยังพบว่า ธนาคารพาณิชย์ที่สำคัญเป็นของรัฐ เช่น ในอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ พม่า ไทย ลาว และเวียดนาม มีเพียงมาเลเซียและบรูไน ที่ไม่มีธนาคารที่เป็นของรัฐ โดยพบว่า ส่วนใหญ่ธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนถูกกำกับดูแลโดยธนาคารกลาง ยกเว้น ธนาคารพาณิชย์ในสิงคโปร์ มีหน่วยงาน

ที่รับผิดชอบร่วมกับธนาคารพาณิชย์ คือ Monetary Authority และกรณีของบรูไน คือ กระทรวงการคลัง สำหรับสถาบันการเงินภาคประชาชน (Microfinance) ความสำคัญมากในประเทศพัฒนาน้อย เช่น ลาว กัมพูชา อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ซึ่งสถาบันการเงินเหล่านี้จัดทะเบียนภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารกลาง

การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุนและแรงงาน รวมทั้งเงินทุนเสรีนั้น ต้องมีการเตรียมการปรับปรุงระเบียบภายในประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายการค้า การลงทุน อีกทั้งเตรียมมาตรการในการป้องกันเรื่องการฟอกเงิน ความปลอดภัยในการทำธุรกรรมทางการเงิน โดยเฉพาะธุรกรรมผ่านระบบการโอนเงินแบบ Online โดยประเด็นสำคัญ คือ การมีหน่วยงานและมาตรการป้องกันผลกระทบที่มีต่อสถาบันการเงินไทย อันมีสาเหตุมาจากมาตรฐานที่ต่างกันในการทำธุรกรรมการเงินของสถาบันการเงินในกลุ่มอาเซียน

2) ประเด็นท้าทายในภาคอุตสาหกรรม

การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยที่ผ่านมา เน้นไปที่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเป็นหลักมากกว่าให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพและทรัพยากรที่อยู่ในประเทศ จึงทำให้มีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและความต้องการของตลาดโลก ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมการรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงควรมุ่งแสวงหาแนวทางการพัฒนาใหม่ ๆ โดยปรับเปลี่ยนจากการใช้ปัจจัยการผลิต (ที่ดิน แรงงาน ทุน) เป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโต (Factor driven growth) หันมาสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าโดยเน้นที่การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (Creativity driven growth) ให้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีความสามารถและมีศักยภาพ

การศึกษาของกระทรวงอุตสาหกรรม ชี้ให้เห็นโอกาส และอุปสรรคอุตสาหกรรมไทย ดังนี้

โอกาส

(1) ประเทศสมาชิกอาเซียนมีพรมแดนติดกัน มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง มีสินค้าและบริการที่สามารถเสริมกันได้ โดยการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตอย่างเสรี และลดอุปสรรคที่มีใช้อยู่ อันจะทำให้ผู้ประกอบการไทยสามารถใช้วัตถุดิบภายในกลุ่มประเทศสมาชิก

(2) ความต้องการวัตถุดิบด้านอาหาร พลังงาน และวัสดุทดแทนสิ่งสังเคราะห์ ซึ่งธนาคารโลกคาดการณ์ไว้ในอีก 20 ปีข้างหน้า ความต้องการอาหารจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 จากปัจจัยด้านการเพิ่มขึ้นของประชากรโลก จึงนับเป็นโอกาสของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปของไทย

(3) วิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้แก่ Bio-technology, material Technology, Nano-technology อีกทั้ง Information Technology เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น และวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle) จะสั้นลง สถานการณ์ดังกล่าว ไทยจึงจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นธรรมชาติ รวมทั้งการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีร่วมกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างเอกลักษณ์และคุณค่าของสินค้าและบริการ การมีความเข้าใจในเรื่องการจดลิขสิทธิ์ และสิทธิบัตร ตลอดจนกลไกการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเตรียมความพร้อมแก่ประชาชน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมทุกระดับ

อุปสรรค (ภัยคุกคาม)

(1) มาตรการรองรับปัญหา “ภาวะโลกร้อน และปัญหาความยากจน” ซึ่งประชาคมเศรษฐกิจโลกหันมาให้ความสนใจและเป็นจุดเริ่มต้นของการลงนามในคำมั่นสัญญาต่าง ๆ อาทิ พิธีสารเกียวโต ในคราวการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2540 ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวของภาคอุตสาหกรรมไทยในด้านของการปรับปรุงมาตรฐานสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างของภาคอุตสาหกรรมที่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ ในกลุ่มประเทศอเมริกาและประชาคมยุโรป ได้มีข้อกำหนดด้านมาตรฐานสิ่งแวดล้อม มาตรฐานด้านแรงงาน และมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้บริโภค

(2) ประเทศไทยนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 49 ของพลังงานที่ใช้ในประเทศไทย คิดเป็นมูลค่าน้ำมันดิบสูงถึง 1.1 ล้านล้านบาท ทำให้เกิดการเสียเปรียบในแง่เศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขัน โดยข้อมูลจากสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ชี้ว่า ประเทศที่มีการพัฒนาระดับสูง อาทิ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ มีความพยายามลดการใช้ น้ำมันดิบและถ่านหิน และหันมาใช้พลังงานทางเลือกและพลังงานหมุนเวียนที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ (Renewable Energy) เช่น พลังงานน้ำ พลังงานลม พลังงานจากแสงอาทิตย์ และพลังงานจากขยะชีวมวลมากขึ้น ในขณะที่ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่ยังคงมีการขยายตัวการใช้พลังงานจากน้ำมันดิบและถ่านหินมากขึ้น ซึ่งในสถานการณ์ที่พลังงานน้ำมันมีปริมาณลดลงและราคาสูงขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมไทยอย่างแน่นอน

แนวทางการปรับตัวของภาคอุตสาหกรรม

แนวทางสำหรับมาตรการและกลไกในการเตรียมการเพื่อการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ทางกระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเสนอที่สำคัญ มีดังนี้

- (1) การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตทั้งด้านแรงงาน เทคโนโลยี รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- (2) การเตรียมความพร้อมด้านสาธารณูปโภคและระบบโลจิสติกส์เพื่อรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ
- (3) ปรับปรุงกระบวนการผลิตในด้านการบริหารจัดการ การจัดหาวัตถุดิบ ราคาถูก และมีคุณภาพ
- (4) การปรับโครงสร้างภาษี ที่เอื้อต่อผู้ประกอบการไทย
- (5) ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการผลิต (Production Network) เพื่อให้เกิด Economy of Scale และความสามารถในการแข่งขัน
- (6) ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิต และการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม
- (7) ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับตลาด
- (8) การศึกษาความเป็นไปได้ในการย้ายฐานการผลิตไปยังแหล่งผลิตที่มีจุดแข็งมากกว่า
- (9) การศึกษาความเป็นไปได้ในการตั้งธุรกิจเกี่ยวกับแรงงานเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือ
- (10) เจาะตลาดคู่ค้าในอาเซียน ภายใต้ FTA เพื่อสร้างความได้เปรียบทางภาษี
- (11) จัดให้มีกองทุนช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้า (Adjustment Fund)
- (12) เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งด้านการขนส่ง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ระบบเตือนภัย และระบบควบคุมมาตรฐาน

2.4 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับภาคเกษตร

2.4.1 สถานการณ์ทั่วไปในภาคการเกษตรไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรเป็นอันดับที่ 8 ของโลกรองจากสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา บราซิล แคนาดา จีน อาร์เจนตินา และอินโดนีเซีย สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ผลิตภัณฑ์ยางธรรมชาติ ปลา ผลิตภัณฑ์กุ้ง ผลิตภัณฑ์ผลไม้ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่ โดยสินค้าเกษตรส่งออกของไทยมีการพัฒนาคุณภาพ และรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ทำให้มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 5 แสนล้านบาท ในช่วงเวลาของ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) มาเป็น 1 ล้านล้านบาท ในช่วงเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 21.34 ในช่วงเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นร้อยละ 17.63 ในช่วงเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สาเหตุสำคัญเนื่องจากภาวะ การแข่งขันในตลาดโลกสูง ประกอบกับต้นทุนการผลิตของไทยสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศผู้ส่งออกรายสำคัญ เช่น เวียดนาม และจีน นอกจากนี้ยังพบว่า โครงสร้างการส่งออกสินค้าเกษตรไทยเปลี่ยนไปจากเดิม จากข้าว ที่เคยเป็นสินค้าส่งออกอันดับหนึ่งและมันสำปะหลังเป็นอันดับสอง กลับกลายมาเป็นยางพารา สร้างรายได้ให้แก่ประเทศมากขึ้น โดยไทยกลายเป็นผู้ผลิตและส่งออกยางรมควันและน้ำยางข้น รายใหญ่ อันดับ 1 และยางแท่งเป็นอันดับ 2 ของโลก สำหรับเหตุปัจจัยสำคัญที่ไทยส่งออกข้าว ได้น้อยลง เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคหันไปบริโภคสินค้าทดแทน กอปรกับคู่แข่งทางการค้า เช่น เวียดนาม และอินเดีย สามารถขยายตลาดและช่วงชิงส่วนแบ่งการตลาดข้าวไทยไปได้ส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ ยังพบว่าเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจซบเซาในภูมิภาคยุโรป ทำให้ประเทศแถบแอฟริกา ซึ่งเป็นประเทศผู้นำเข้ารายใหญ่ของไทยที่ใช้เงินยูโรในการค้าชะลอการนำเข้า ในด้านการนำเข้า สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารแปรรูป ต่าง ๆ ปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปุ๋ย อาหารสัตว์ ถั่วเหลือง ฝ้ายดิบ และปุ๋ยฝ้าย นมและผลิตภัณฑ์นม โดยมีมูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จาก 2 แสนล้านบาท เป็น 3 แสนล้านบาท ตามลำดับ

2.4.2 แนวทางการเตรียมความพร้อมของภาคการเกษตรไทย

แนวทางการเตรียมความพร้อมของภาคการเกษตรไทย ภายใต้แผนพัฒนา การเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในช่วงเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 นั้น ได้เสนอ แนวทางในเชิงรุกไว้ 6 ประการ ดังนี้

- 1) การหาแหล่งวัตถุดิบที่มีราคาถูกในประชาคมอาเซียน
- 2) การศึกษาสนธิสัญญาและความต้องการของผู้บริโภคในประชาคมอาเซียน
- 3) การศึกษาความเป็นไปได้ในการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอาเซียนที่ เหมาะสม
- 4) การใช้ประเทศในกลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม) เป็นฐานการ ส่งออกไปนอกประชาคมอาเซียน
- 5) การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ในภูมิภาค โดยทำให้สะดวกและมีราคาถูก
- 6) การเจาะตลาดคู่ค้าของอาเซียน

2.5 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับขบวนการสหกรณ์ไทย

ประชาคมอาเซียน เป็นเป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มี 10 ประเทศ เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันของอาเซียน ในเวทีระหว่างประเทศ ตลอดจนการเสริมพลังซึ่งกันและกันในการรับมือกับปัญหาใหม่ ๆ ในระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียน อาทิ เสถียรภาพการเงิน ความยากจน ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน การศึกษา สุขภาวะ วิกฤตสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติ การลดช่องว่างการพัฒนา ประชาคมการเมืองและความมั่นคง ภายใต้คำขวัญประชาคมอาเซียน **หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม** นั้น โครงสร้างของอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียน ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2552 และมีผลอย่างสมบูรณ์ในปี 2558 และมีประเด็นที่ต้องทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ ดังนี้

- (1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วม
- (2) การเป็นประชาคมที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง
- (3) การเป็นประชาคมที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกันและเสมอภาค
- (4) การเป็นประชาคมที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์ ได้แก่ การปรับ

นโยบายเศรษฐกิจ การสร้างเครือข่ายการผลิต-จำหน่าย การจัดทำ FTA กับประเทศนอกกลุ่ม

2.5.1 กรอบแนวคิดและแนวทางการขับเคลื่อนระบบสหกรณ์ก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจในความเชื่อมโยงและปรับวิถีคิดในการนำพาขบวนการสหกรณ์ไทยก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างมีแบบแผนเพื่อการนำประโยชน์สู่สมาชิกตามบริบทของสหกรณ์ โดยจะเริ่มต้นจากการตั้งคำถามที่ต้องการคำตอบ การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อเชื่อมโยงไปสู่กรอบแนวทางเชิงกลยุทธ์ของขบวนการสหกรณ์ในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

1) คำถามที่ต้องการคำตอบ

1.1) สมาชิกสหกรณ์จะสามารถเข้าถึงและเข้าใจในเรื่องคุณค่า หลักการ และแนวปฏิบัติตนในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนได้อย่างไร

1.2) โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการส่งเสริมสนับสนุนให้การสหกรณ์สามารถนำคุณค่าในสามเสาหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อการยกระดับความสามารถแก่ระบบสหกรณ์ เพื่อการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ควรเป็นอย่างไร และมีกรอบทิศทางการขับเคลื่อนอย่างไร จึงจะทันเหตุการณ์

1.3) รูปแบบธุรกิจสหกรณ์ที่เหมาะสมในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนควรเป็นอย่างไร จึงจะสามารถธำรงรักษาระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย ตามบริบทของสหกรณ์ที่เป็นองค์กรเศรษฐกิจฐานสังคม ที่สืบทอดมาจากผู้ริเริ่มการสหกรณ์

2) การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการสหกรณ์สู่ประชาคมอาเซียน

ในที่นี้จะได้เสนอกรอบการวิเคราะห์โอกาส ภัยคุกคาม จุดแข็ง และจุดอ่อนของขบวนการสหกรณ์ไทย ภายใต้สถานการณ์ของการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน เพื่อกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการสหกรณ์สู่ประชาคมอาเซียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 SWOT Matrix Analysis เพื่อการกำหนดแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการขับเคลื่อน การ
สหกรณ์สู่ประชาคมอาเซียน

ประเด็นการวิเคราะห์ปัจจัย สภาพแวดล้อมภายนอก ขบวนการสหกรณ์ไทย ประเด็นการวิเคราะห์ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน ขบวนการสหกรณ์ไทย	โอกาส : Opportunity บริบทของประชาคมอาเซียนมี ความคล้ายคลึงกับบริบทของ ขบวนการสหกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับ มิติเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่ต้องเริ่มด้วยการปลูกจิตสำนึก ปรับกระบวนการทัศน์และมี Roadmap การทำงานสู่เป้าหมาย ร่วมกันอย่างมีแบบแผน	ภัยคุกคาม : Threats ความเหลื่อมล้ำของประเทศ ภาวการณ์ในประชาคมในด้านความ มั่นคงเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม
จุดแข็ง : Strength	ประเด็นยุทธศาสตร์ : SO	ประเด็นยุทธศาสตร์ : ST
ขบวนการสหกรณ์ไทยมีบทบาทการ ดำเนินงานอยู่ในภาคการเงิน ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ และมีทุน ทางเศรษฐกิจกว่า 1 ล้านล้านบาท มีทุนทาง สังคมในรูปของเครือข่ายความร่วมมือเป็น ขบวนการสหกรณ์ในกลุ่มประชากรกว่า 10 ล้านคน	ใช้กลไกการสหกรณ์เป็น ยุทธศาสตร์ในการก้าวสู่ประชาคม อาเซียนในกลุ่มของผู้มีศรัทธาและ เชื่อมั่นในคุณค่าสหกรณ์	ปรับโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อ การใช้สหกรณ์เป็นกลไกใน การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ กฎหมาย นโยบายรัฐ หน่วยงานส่งเสริม มาตรการ ส่งเสริม และการให้การเรียนรู้ ที่เข้าถึงประชาชนในเรื่อง สหกรณ์และประชาคมอาเซียน
จุดอ่อน : Weakness	ประเด็นยุทธศาสตร์ : WO	ประเด็นยุทธศาสตร์ : WT
- ระบบธุรกิจสหกรณ์ยังขาดความ เชื่อมโยงการดำเนินงานตลอดโซ่อุปทาน - ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังขาดกระบวนการทัศน์ใน ประเด็นความเชื่อมโยงมิติเศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรม ในการสร้างเครือข่าย ธุรกิจ เครือข่ายสังคม และเครือข่าย วัฒนธรรม ในความเป็น องค์กรร่วมภายใต้ บริบท ของสหกรณ์ที่มี อัตลักษณ์ของ การเป็นองค์การธุรกิจฐานสังคม	การเป็น Agenda ของสหกรณ์ และ จัดทำ Roadmap เพื่อการยกระดับ ธุรกิจสหกรณ์ในการเชื่อมโยงโซ่ อุปทานกับภาคีพันธมิตร เพื่อสร้าง ความสามารถ ในธุรกิจสหกรณ์ และการนำประโยชน์สู่สมาชิกตาม อัตลักษณ์ของการเป็นองค์การ ธุรกิจฐานสังคม	ปฏิรูประบบการเรียนรู้แก่ ประชาชนและผู้นำสหกรณ์ใน ทุกระดับเพื่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจและมีสมรรถนะใน การเข้าสู่การเป็นประชาคม อาเซียนภายใต้กลไกของการ สหกรณ์อย่างทั่วถึง

3) แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการสหกรณ์ก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

จากการวิเคราะห์ให้เห็นสถานการณ์ความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ของการเป็นประชาคมอาเซียนจะเห็นได้ชัดเจนแล้วว่า ความสำเร็จของการเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วนที่สำคัญ คือ ความมั่นคงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมนั้น จำเป็นต้องให้ “ประชาชน” เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนและที่สำคัญประชาชนต้องเข้าใจและเข้าถึงปณิธานของประชาคมอาเซียน “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม”

ในมุมมองของนักวิชาการด้านสหกรณ์ ตระหนักเห็นค่า “คุณค่าสหกรณ์” จะสามารถนำมาใช้ปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชน ส่วนหลักและวิธีการสหกรณ์ก็เป็นแบบแผนการทำงานร่วมกันเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมของการเป็นประชาคมอาเซียน ให้เกิดสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อีกทั้งจะช่วยให้เกิดความมั่นคงในที่สุด

จากการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาในมิติของความเป็นพลวัตนั้น ได้นำมาซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์หลัก 4 ประการ เพื่อการขับเคลื่อนการสหกรณ์ก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนเพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์ “การนำพาการสหกรณ์ก้าวสู่ประชาคมอาเซียนเพื่อประโยชน์ของสมาชิกตามอัตลักษณ์ของการเป็นองค์กรธุรกิจฐานสังคม” ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : ใช้กลไกการสหกรณ์เป็นยุทธศาสตร์ในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในกลุ่มของผู้มีศรัทธาและเชื่อมั่นในคุณค่าสหกรณ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : ปรับโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการใช้สหกรณ์เป็นกลไกในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : กำหนดเป็น Agenda ของสหกรณ์ จัดทำ Roadmap เพื่อการยกระดับธุรกิจสหกรณ์ด้วยการเชื่อมโยงพันธมิตรภายใต้โซ่อุปทาน เพื่อสร้างความสามารถในธุรกิจสหกรณ์และการนำประโยชน์สู่สมาชิกตามอัตลักษณ์ของการเป็นองค์กรธุรกิจฐานสังคม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 : ปฏิรูประบบการเรียนรู้แก่ประชาชนและผู้นำสหกรณ์ในทุกระดับเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและมีสมรรถนะในการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนภายใต้กลไกของการสหกรณ์อย่างทั่วถึง

บทที่ 3

ผลการศึกษา

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสหกรณ์การเกษตรกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ จาก สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จังหวัดเพชรบุรี สหกรณ์ชมรมชาวสวนมะม่วงจังหวัดฉะเชิงเทรา จำกัด จังหวัดฉะเชิงเทรา และ สหกรณ์การเกษตรเขาคิชฌกูฏ จำกัด จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย คณะกรรมการ ดำเนินการ จำนวน 3 คน ฝ่ายจัดการ จำนวน 3 คน และสมาชิกสหกรณ์ จำนวน 2 คน รวม 24 คน โดยใช้เครื่องมือ วิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis ซึ่งผลการศึกษา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ตอนที่ 3 ปัญหา และอุปสรรคในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์ภาคการเกษตร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ		
- ชาย	15	62.50
- หญิง	9	37.50
2.อายุ		
- 20 – 30 ปี	0	0
- 31 – 40 ปี	2	8.33
- 41 – 50 ปี	15	62.50
- 51 – 60 ปี	4	16.67
- 60 ปีขึ้นไป	3	12.50

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
3.สถานภาพ		
- โสด	6	25
- สมรส	16	66.67
- หม้าย	2	8.33
- อื่น ๆ	0	-
4.ระดับการศึกษา		
-มัธยมศึกษา	13	54.17
-ปริญญาตรี	9	37.50
-สูงกว่าปริญญาตรี	0	-
-อื่น ๆ	2	8.33
5.รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 10,000 บาท	5	20.83
10,000 - 20,000 บาท	12	50.00
20,001 – 30000 บาท	7	29.17
30,000 บาทขึ้นไป	0	0

เพศ จากการศึกษ พบว่า สหกรณ์ภาคการเกษตรส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 เป็นเพศหญิง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50

อายุ จากการศึกษ พบว่า สหกรณ์ภาคการเกษตรส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมา มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และ อายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33

สถานภาพ จากการศึกษพบว่า สหกรณ์ภาคการเกษตร ส่วนใหญ่สมรสแล้ว จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมา เป็นโสด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และ เป็นหม้าย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33

ระดับการศึกษา จากการศึกษพบว่า สหกรณ์ภาคการเกษตร ส่วนใหญ่มีการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 54.17 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 และระดับการศึกษาอื่น ๆ (ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33

รายได้ต่อเดือน จากการศึกษาพบว่า สหกรณ์ภาคการเกษตร ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000 – 20,000.- บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17 และมีรายได้ ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 20.83

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเรื่องอาเซียนและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของสมาชิกสหกรณ์ภาคเกษตรที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องอาเซียนและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

คำถาม	จำนวน	ร้อยละ
2.1 อาเซียนหรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อตั้งเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกรวม		
5 ประเทศ	-	-
6 ประเทศ	-	-
8 ประเทศ	-	-
10 ประเทศ	24	100
2.2 วัตถุประสงค์หลักของการก่อตั้ง		
ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในภูมิภาค	-	-
รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค	-	-
ใช้เป็นเวทีแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งภายในภูมิภาค	-	-
ถูกทุกข้อ	24	100
2.3 ท่านเข้าใจความหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) อย่างไร ภายในปี 2558 ประเทศในอาเซียนจะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย		
การเป็นตลาด และฐานการผลิตร่วมกัน	-	-
มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี	-	-
ผู้บริโภคสามารถเลือกสรรสินค้า/บริการ ได้อย่างหลากหลายภายในภูมิภาค	-	-
ถูกทุกข้อ	24	100

คำถาม	จำนวน	ร้อยละ
2.4 ทำไมต้องจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน		
กระแสดความนิยม เพื่อแข่งกับการรวมกลุ่มของภูมิภาคอื่น	-	-
ในมีการเดินทาง ข้ามประเทศโดยง่าย	1	4.17
สร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลก	23	95.83
พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรอาเซียน	-	-
2.5 ในปี 2558 ที่ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ท่านคิดว่าจะมีผลกระทบต่อสหกรณ์		
ไม่มีผลกระทบต่อ	3	12.50
มีผลกระทบต่อเพราะราคาสินค้าสหกรณ์อาจแพงกว่าเพราะต้นทุนสูง	19	79.17
สินค้านค้าสหกรณ์มีมาตรฐานด้อยกว่า	-	-
การขนส่งสินค้าเป็นอุปสรรค	2	8.33
2.6 ท่านคิดว่า การคมนาคมขนส่งสินค้าเกษตร เป็นอุปสรรคหรือไม่		
ไม่เป็นอุปสรรค	2	8.33
เป็นอุปสรรค เพราะต้นทุนสูง ราคาน้ำมันแพง	13	54.17
การคมนาคมขนส่ง เส้นทางรถยนต์ที่ยังไม่สามารถต่อเชื่อมถึงทุกภูมิภาค	9	37.50
2.7 ปัญหาของสหกรณ์ที่พบ		
ขาดแคลนเงินทุน	2	8.33
ขาดแคลนแรงงาน	1	4.17
ขาดแคลนเทคโนโลยีการผลิตที่ดี	-	-
ถูกทุกข้อ	21	87.50
2.8 การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน จะส่งเสริมการขยายตัวด้านการค้า และการลงทุน โดยเฉพาะสาขาผลิตภัณฑ์อาหาร โอกาสของสหกรณ์ คือ		
สร้างตลาดใหม่	7	29.17
ส่งเสริมวัตถุดิบในท้องถิ่น	-	-
เพิ่มอำนาจการต่อรอง	-	-
สร้างเครือข่ายระหว่างสหกรณ์รวมตัวกัน เพื่อพัฒนาให้สหกรณ์เป็นผู้ส่งออกโดยตรง	17	70.83

จากตารางที่ 7 พบว่า สหกรณ์ภาคการเกษตรมีความเข้าใจเรื่องอาเซียน หรือสมาชิกประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อตั้งเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกรวม 10 ประเทศ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100

สหกรณ์ภาคการเกษตรมีความเข้าใจเรื่องวัตถุประสงค์หลักของการก่อตั้ง (ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในภูมิภาค รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค ใช้เป็นเวทีแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในภูมิภาค) ถูกทุกข้อ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100

สหกรณ์ภาคการเกษตรมีความเข้าใจเรื่องความหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และภายในปี 2558 ประเทศในอาเซียนจะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย (การเป็นตลาด และฐานการผลิตร่วมกัน มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี ผู้บริโภคสามารถเลือกสรรสินค้า/บริการ ได้อย่างหลากหลายภายในภูมิภาค) ถูกทุกข้อ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100

สหกรณ์ภาคการเกษตรมีความเข้าใจเรื่องการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลกมากที่สุด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 95.83 รองลงมา เพื่อให้มีการเดินทางข้ามประเทศโดยง่าย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17

สหกรณ์ภาคการเกษตรมีความเข้าใจเรื่องผลกระทบกับสหกรณ์ ในปี 2558 ที่ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่ามีผลกระทบเพราะราคาสินค้าสหกรณ์อาจแพงกว่าเพราะต้นทุนสูง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 79.17 รองลงมาให้ความคิดเห็นว่ามีผลกระทบ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และ ตอบว่าการขนส่งสินค้าเป็นอุปสรรค จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33

สหกรณ์ภาคการเกษตรมีความเข้าใจเรื่องการคมนาคมขนส่งสินค้าเกษตร เป็นอุปสรรคส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าเป็นอุปสรรค เพราะต้นทุนสูง ราคาน้ำมันแพง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 54.17 รองลงมาให้ความคิดเห็นว่าการคมนาคมขนส่ง เส้นทางรถยนต์ที่ยังไม่สามารถต่อเชื่อมถึงทุกภูมิภาค จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 และ ให้ความคิดเห็นว่าเป็นอุปสรรค จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33

สหกรณ์ภาคการเกษตรมีความเข้าใจเรื่อง ปัญหาของสหกรณ์ที่พบ ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าถูกทุกข้อ(ขาดแคลนเงินทุน ขาดแคลนแรงงาน ขาดแคลนเทคโนโลยีการผลิตที่ดี) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมาให้ความคิดเห็นว่าเป็นอุปสรรค ขาดแคลนเงินทุน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 และ ขาดแคลนแรงงาน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33

สหกรณ์ภาคการเกษตรมีความเข้าใจเรื่อง การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน จะส่งเสริมการขยายตัวด้านการค้า และการลงทุน โดยเฉพาะสาขาผลิตภัณฑ์อาหาร โอกาสของ สหกรณ์ ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นมากที่สุดว่า จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 70.83 และรองลงมา ให้ความคิดเห็นว่า สร้างตลาดใหม่ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสหกรณ์ภาคการเกษตรกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของสหกรณ์การเกษตรเขาคิชฌกูฏ จำกัด สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด และสหกรณ์ ชมรมสวนมะม่วงจังหวัดฉะเชิงเทรา จำกัด พบว่าปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นำมาวิเคราะห์โดยทฤษฎี SWOT เพื่อวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อทราบถึงแนวทางในการพัฒนาระบบสหกรณ์การเกษตร เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รายละเอียดดังนี้

จุดแข็ง

- 1) สหกรณ์การเกษตรมุ่งเน้นให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง
- 2) มีผลผลิตที่สามารถผลิตอย่างต่อเนื่องที่สามารถรองรับตลาดการส่งออกได้เป็นอย่างดี
- 3) สหกรณ์มีความเข้มแข็งและสามารถรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกได้ ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของสมาชิก ที่ให้ความศรัทธาต่อสหกรณ์ และเชื่อมั่นในสหกรณ์ ที่จะบริหารงานอย่างยุติธรรม
- 4) สหกรณ์มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่จะให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตทางการเกษตรแก่สมาชิกได้เป็นอย่างดี
- 5) ผลผลิตจากสมาชิกสหกรณ์จะมีรหัส (บาโค้ช) หรือตัวเลขของสมาชิกผู้ผลิตซึ่งแต่ละคนจะมีตัวเลขไม่ซ้ำกัน หากเกิดปัญหาจะสามารถเรียกดูข้อมูลย้อนหลังของเกษตรกรผู้ผลิตได้ เพื่อตรวจสอบความเป็นมาของต้นทางแหล่งผลิตทุก ๆ ชั้น
- 6) มีการดูแลผลผลิตและเอาใจใส่ผลผลิตเป็นอย่างดี ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพมาตรฐาน
- 7) สมาชิกสหกรณ์มีความรักดี และเชื่อมั่นต่อระบบการสหกรณ์ ให้ความสำคัญกับสหกรณ์ว่าสามารถช่วยเหลือและให้ประโยชน์แก่ตนเองได้
- 8) ผลผลิตบางส่วนของสหกรณ์ภาคการเกษตร มีการนำผลผลิตมาสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ เช่น นำมาแปรรูปแช่แข็งแล้วส่งออก หรือใช้เทคโนโลยีในการที่จะทำให้ผลผลิตมีอายุมากขึ้น เช่น นำไป Hot Dip (ใช้ความร้อนเพื่อฆ่าการเจริญเติบโตเชื้อโรค)

จุดอ่อน

- 1) ผลผลิตของสหกรณ์การเกษตรเป็นผลผลิตสด สามารถนำเสียบได้ง่าย เป็นสินค้าเกษตรที่จะต้องถูกนำไปแปรรูปต่อไป
- 2) การขาดแคลนเงินทุนในการพัฒนาผลผลิตและคุณภาพ บางครั้งอาจทำให้ผลผลิตไม่สามารถมีคุณภาพตามที่ผู้บริโภคต้องการได้
- 3) สายพันธุ์ผลผลิตที่ดีไม่ค่อยมี ทำให้ผลผลิตเริ่มจะลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากผลผลิตบางชนิดจำเป็นต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการขยายพันธุ์พืช เพื่อให้ปลูกและผลิตต่อให้เพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังขาดสายพันธุ์ที่ดี
- 4) สมาชิกสหกรณ์บางรายยังขาดการเอาใจใส่ดูแลควบคุมความสมบูรณ์ของผลผลิต ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกรจำหน่ายและส่งออก
- 5) จำนวนปริมาณของผลผลิตในแต่ละครั้งที่ส่งออกไม่เพียงพอต่อปริมาณความต้องการของลูกค้าที่สั่งซื้อ เนื่องจากเกษตรกรไม่กล้าที่จะขยายพื้นที่ในการผลิตให้เพิ่มขึ้นอีกได้ เนื่องจากผลผลิตต้องการน้ำและอาหาร
- 6) ขาดความเชื่อมโยงความร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ เนื่องจากสหกรณ์ยังมองสหกรณ์ด้วยกันเป็นคู่แข่งทางการค้า เพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งตลาด
- 7) สหกรณ์ยังขาดทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจด้านต่าง ๆ เนื่องจากสมาชิกเป็นเกษตรกรจะมีความถนัดและเชี่ยวชาญทางการผลิตมากกว่า
- 8) การตกทอดกระบวนการหรือขั้นตอนการผลิตจากรุ่นสู่รุ่น เนื่องจากเกษตรกรให้การปลูกฝังกับลูกหลานเกี่ยวกับการมีอาชีพที่ดี มีกิจการที่มั่นคง มิได้ถ่ายทอดกระบวนการหรือขั้นตอนของการผลิตผลทางการเกษตรให้กับลูกหลาน มองว่าการเป็นเกษตรกรเป็นอาชีพที่ลำบากไม่มั่นคง
- 9) ภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในการสื่อสาร เนื่องจากเกษตรกรจะได้รับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีได้เน้นทางด้านภาษาต่างประเทศ ประกอบกับเกษตรกรพื้นบ้านบางประเทศเคยตกเป็นเมืองขึ้นของต่างชาติ จึงได้รับวัฒนธรรมและภาษาของต่างประเทศมากกว่า จึงทำให้เกษตรกรของไทยไม่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารได้

โอกาส

- 1) มีตลาดส่งออกที่ขยายกว้างขวางเพิ่มขึ้น
- 2) ลูกค้าเชื่อมั่นในคุณภาพมาตรฐาน ปลอดภัย และสารพิษตกค้าง
- 3) ส่วนราชการให้การสนับสนุนในด้านเงินทุน ความรู้ทางด้านวิชาการต่าง ๆ

4) กรมส่งเสริมสหกรณ์ให้การสนับสนุนในเรื่องของเตรียมความพร้อมเรื่องภาษา
สื่อสาร

5) หน่วยงาน ICA ให้การสนับสนุนและเชื่อมโยงเครือข่ายสมาชิกสหกรณ์ทั่วโลก

ข้อจำกัด

1) สภาพภูมิอากาศในแต่ละพื้นที่ที่มีความการเปลี่ยนแปลงและแตกต่างกัน ส่งผลกระทบ
ให้ผลผลิต น้อยลง คุณภาพของผลผลิตไม่ได้มาตรฐานตามที่ต้องการ

2) มีคู่แข่งชั้นในตลาดเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตของสหกรณ์เป็นผลผลิตทางการเกษตร
ที่เหมือนกันกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งในอนาคตหากผลผลิตทางการเกษตรของประเทศเพื่อนบ้าน
จะสามารถนำเข้ามาในประเทศได้เพิ่มมากขึ้น

3) มีสินค้าที่มีคุณภาพใกล้เคียงเข้ามาวางจำหน่ายในประเทศมากขึ้น

4) แรงงานที่ถูกผลักดันเข้าประเทศมา จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

5) ระบบน้ำ (ชลประทาน) เข้าไปไม่ถึงทำให้สมาชิกไม่สามารถขยายการปลูกผลผลิตได้

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ในรูปแบบความสัมพันธ์แบบเมตริกซ์โดยใช้ตารางที่เรียกว่า TOWS Matrix

โดย TOWS Matrix เป็นตารางการวิเคราะห์ที่นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดออกมาเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ประเภทต่าง ๆ

ประเด็นการวิเคราะห์ปัจจัย	โอกาส : opportunity	ข้อจำกัด : Threats
ประเด็นการวิเคราะห์ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน ขบวนการสหกรณ์ไทย	1.มีตลาดส่งออกที่ขยายกว้างขวางเพิ่มขึ้น 2.ลูกค้าเชื่อมั่นในคุณภาพมาตรฐานปลอดภัย และสารพิษตกค้าง 3.ส่วนราชการให้การสนับสนุนในด้านเงินทุน ความรู้ทางด้านวิชาการต่าง ๆ 4.กรมส่งเสริมสหกรณ์ให้การสนับสนุนในเรื่องของเตรียมความพร้อมเรื่องภาษาสื่อสาร 5.หน่วยงาน ICA ให้การสนับสนุนและเชื่อมโยงเครือข่ายสมาชิกสหกรณ์ทั่วโลก	1.สภาพภูมิอากาศในแต่ละพื้นที่มีความการเปลี่ยนแปลงและแตกต่างกัน ส่งผลกระทบให้ผลผลิตน้อยลง คุณภาพของผลผลิตไม่ได้มาตรฐานตามที่ต้องการ 2.มีคู่แข่งในในตลาดเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตของสหกรณ์เป็นผลผลิตทางการเกษตรที่เหมือนกัน กับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งในอนาคตหากผลผลิตทางการเกษตรของประเทศเพื่อนบ้านจะสามารถ นำเข้ามาในประเทศได้เพิ่มมากขึ้น 3.มีสินค้าที่มีคุณภาพใกล้เคียงเข้ามาวางจำหน่ายในประเทศมากขึ้น 4.แรงงานที่ถูกผลักดันเข้าประเทศมา จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น 5.ระบบน้ำ(ชลประทาน)เข้าไปไม่ถึงทำให้สมาชิกไม่สามารถขยายการปลูกผลผลิตได้

จุดแข็ง : Strength	SO : กลยุทธ์เชิงรุก	ST : กลยุทธ์เชิงป้องกัน
1. สหกรณ์การเกษตรมุ่งเน้นให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน ปลอดภัย จากสารพิษตกค้าง 2. มีผลผลิตที่สามารถผลิดอย่าง ต่อเนื่องที่สามารถรองรับตลาดการส่งออกได้เป็นอย่างดี 3. สหกรณ์มีความเข้มแข็งและสามารถรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกได้ ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของสมาชิก ที่ให้ความสรัทธาต่อสหกรณ์ และเชื่อมั่นในสหกรณ์ ที่จะบริหารงานอย่าง ยุติธรรม 4. สหกรณ์มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่จะให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตทางการเกษตรแก่สมาชิกได้เป็นอย่างดี 5. ผลผลิตจากสมาชิกสหกรณ์จะมีรหัส (บาโค้ช)หรือตัวเลขของสมาชิกผู้ผลิตซึ่งแต่ละคนจะมีตัวเลขไม่ซ้ำกัน หากเกิดปัญหาจะสามารถเรียกดูข้อมูลย้อนหลังของเกษตรกรผู้ผลิตได้ เพื่อตรวจสอบความเป็นมาของต้นทางแหล่งผลิตทุก ๆ ชั้น 6. มีการดูแลผลผลิตและเอาใจใส่ผลผลิตเป็นอย่างดี ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพมาตรฐาน 7. สมาชิกสหกรณ์มีความภักดี และเชื่อมั่นต่อระบบการสหกรณ์ ให้ความสำคัญกับสหกรณ์ว่าสามารถช่วยเหลือและให้ประโยชน์แก่ตนเองได้	1.มีการสร้างและพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ภาคการเกษตรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่น ความสรัทธาและเห็นคุณค่าของสหกรณ์และปลูกฝังให้เห็นว่า “การสหกรณ์” เป็นวิถีชีวิตที่ดีที่สุด 2.ต้องส่งเสริมให้สมาชิกเกษตรกรทำ การผลิตผลผลิตของตนขยายพื้นที่ การผลิตให้เพิ่มขึ้นและรณรงค์ให้สมาชิกผลิตผลผลิตให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน โดย ลด ละ เลิก การใช้สารเคมีที่ทำให้เกิดสารพิษตกค้าง มากยิ่งขึ้น	1.สหกรณ์ภาคการเกษตร ต้องมีการปรับระบบการบริหารจัดการใหม่ให้เข้มแข็ง โดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาให้ ความรู้ทักษะ ปรับกระบวนการผลิต การพัฒนาผลผลิต การควบคุม มาตรฐานของผลผลิต ตลอดจนการบริหารจัดการด้านการตลาด และเตรียมความพร้อมในส่วนที่สำคัญที่สุดที่ สหกรณ์ต้องเตรียมความพร้อมเมื่อเกิด การเปิดการค้าเสรี คือคุณภาพของผลผลิตที่มีมาตรฐานและปลอดภัย ที่จะ ทำให้สหกรณ์ภาคการเกษตรอยู่ได้ อย่างมั่นคง

จุดแข็ง : Strength	SO : กลยุทธ์เชิงรุก	ST : กลยุทธ์เชิงป้องกัน
8. ผลผลิตบางส่วนของสหกรณ์ภาคการเกษตร มีการนำผลผลิตมาสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ เช่น นำมาแปรรูปแช่แข็งแล้วส่งออก หรือใช้เทคโนโลยีในการที่จะทำให้ผลผลิตมีอายุนานขึ้น เช่น นำไป Hot Dip (ใช้ความร้อนเพื่อฆ่าการเจริญเติบโตเชื้อโรค)		
จุดอ่อน : weakness	WO : กลยุทธ์เชิงแก้ไข	WT : กลยุทธ์เชิงรับ
1. ผลผลิตของสหกรณ์การเกษตรเป็นผลผลิตสด สามารถเน่าเสียได้ง่าย เป็นสินค้าเกษตรที่จะต้องถูกนำส่งไปแปรรูปต่อไป 2. การขาดแคลนเงินทุนในการพัฒนาผลผลิตและคุณภาพ บางครั้งอาจทำให้ผลผลิตไม่สามารถมีคุณภาพตามที่ผู้บริโภคต้องการได้ 3. สายพันธุ์ผลผลิตที่ดีไม่ค่อยมี ทำให้ผลผลิตเริ่มจะลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากผลผลิตบางชนิดจำเป็นต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการขยายพันธุ์พืช เพื่อใช้ปลูกและผลิตต่อให้เพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังขาดสายพันธุ์ที่ดี 4. สมาชิกสหกรณ์บางรายยังขาดการเอาใจใส่ดูแลควบคุมความสมบูรณ์ของผลผลิต ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกรจำหน่ายและส่งออก	1. ต้องการสร้างความร่วมมือเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกันเพื่อยกระดับธุรกิจสหกรณ์ และสร้างความสามารถในการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ 2. ปรับระบบเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้นำสหกรณ์ในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทในการรับผิดชอบดูแลระบบการบริหารจัดการอย่างชัดเจน โดยต้องมีการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาควบคู่ไปด้วย	1. สร้างกลยุทธ์ด้วยการเข้าหาตลาดสำรองเพื่อรองรับผลผลิตที่อาจเกิดการเปลี่ยนแปลง และขยายผลผลิตออกสู่ตลาดให้กว้างขวางเพิ่มขึ้น โดยมีการเปลี่ยนแปลง Positioning อยู่ตลอดเวลา 2. ปรับเปลี่ยนลูกค้าเป้าหมายใหม่ ซึ่งปกติแล้วลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้าที่อยู่ในวงสัมพันธ์เล็ก ๆ จึงควรหากลูกค้าเป้าหมายใหม่เพื่อขยายวงลูกค้าให้เพิ่มขึ้นซึ่งควรมองหาทั้งในประเทศและต่างประเทศ 3. สร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีความแตกต่าง เช่น การวิจัยพัฒนาแป้งกล้วยที่ทำมาจากกล้วยดิบ การใช้ระบบแช่แข็ง (Frozen) กับผลไม้ที่สุก เพื่อทำการส่งออกในรูปแบบสำเร็จรูปพร้อมที่จะรับประทานได้

จุดอ่อน : weakness	WO : กลยุทธ์เชิงแก้ไข	WT : กลยุทธ์เชิงรับ
5.จำนวนปริมาณของผลผลิตในแต่ละครั้งที่ส่งออกไปไม่เพียงพอต่อปริมาณความต้องการของลูกค้าที่สั่งซื้อ เนื่องจากเกษตรกรไม่กล้าที่จะขยายพื้นที่ในการผลิตให้เพิ่มขึ้นอีกได้ เนื่องจากขาดแคลนพื้นที่ ที่มีแหล่งน้ำในการช่วยให้สมาชิกสามารถทำการเพาะปลูก 6.ขาดความเชื่อมโยงความร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ เนื่องจากสหกรณ์ยังมองสหกรณ์ด้วยกัน เป็นคู่แข่งทางการค้า เพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งตลาด 7.สหกรณ์ยังขาดทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจด้านต่าง ๆ เนื่องจากสมาชิกเป็นเกษตรกรจะมีความถนัดและเชี่ยวชาญทางการผลิตมากกว่า 8.การตกทอดกระบวนการหรือขั้นตอนการผลิตจากรุ่นสู่รุ่น เนื่องจากเกษตรกรให้การปลูกฝังกับลูกหลานเกี่ยวกับการมีอาชีพที่ดี มี การงานที่มั่นคง มิได้ถ่ายทอดกระบวนการหรือขั้นตอนของ การผลิตผลทางการเกษตรให้กับลูกหลาน มองว่าการเป็นเกษตรกร เป็นอาชีพที่ลำบาก ไม่น่าสนใจ	3.สหกรณ์ภาคการเกษตร อาจต้องมีการรับรู้ข่าวสารด้านการเกษตร เปิดโลกทรรศน์ให้กว้างขึ้น และปรับตัวตามวิถีทางที่เหมาะสมกับตนเองและให้ทันต่อเหตุการณ์และเวลา 4.สหกรณ์ภาคการเกษตร ต้องจัดทำสื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กฎระเบียบที่จำเป็นและมีผลต่อองค์กรให้สมาชิกสหกรณ์ทราบ และเพื่อเตรียมความพร้อมในการที่จะปรับ กลยุทธ์เชิงรับและเชิงรุก ต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า	

จุดอ่อน : weakness	WO : กลยุทธ์เชิงแก้ไข	WT : กลยุทธ์เชิงรับ
9.ภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในการสื่อสาร เนื่องจากเกษตรกรจะได้รับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีได้เน้นทางด้านภาษาต่างประเทศ ประกอบกับเกษตรกรพื่นบ้านบางประเทศเคยตกเป็นเมืองขึ้นของต่างชาติ จึงได้รับวัฒนธรรมและภาษาของต่างประเทศมากกว่า จึงทำให้เกษตรกรของไทยไม่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารได้		

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาการพัฒนาาระบบสหกรณ์ภาคการเกษตรกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลกระทบของสหกรณ์ในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และศึกษาแนวทางในการพัฒนาาระบบสหกรณ์ภาคการเกษตรให้สามารถเตรียมพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยทำการศึกษาจาก สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จังหวัดเพชรบุรี สหกรณ์ชมรมชาวสวนมะม่วงจังหวัดฉะเชิงเทรา จำกัด จังหวัดฉะเชิงเทรา และสหกรณ์การเกษตรเขาคิชฌกูฏ จำกัด จังหวัดจันทบุรี โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 กลุ่ม คือ สมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการของสหกรณ์ภาคการเกษตร ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษา ด้วยแบบสอบถามและสัมภาษณ์ จำนวน 24 คน ผลการศึกษามีสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาพบว่า สหกรณ์ภาคการเกษตรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 สหกรณ์ภาคการเกษตรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 สหกรณ์ภาคการเกษตรส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 54.17 และสหกรณ์ภาคการเกษตรส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000 - 20,000.- บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 50

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จากการศึกษาพบว่า สหกรณ์ภาคการเกษตรมีความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เรื่องอาเซียนหรือสมาชิกประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อตั้งเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 มีประเทศสมาชิกรวม 10 ประเทศ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์หลักของการก่อตั้ง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความเข้าใจเกี่ยวกับทำไมต้องจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลก จำนวน 23 คน คิดเป็น ร้อยละ 95.83 มีความเข้าใจเกี่ยวกับในปี 2558 ที่ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบกับ

สหกรณ์ เพราะราคาสินค้าสหกรณ์อาจแพงกว่าเพราะต้นทุนสูง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 79.17 มีความเข้าใจเกี่ยวกับการคมนาคมขนส่งสินค้าเกษตร เป็นอุปสรรค เพราะต้นทุนสูง ราคาน้ำมันแพง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 54.17 มีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาของสหกรณ์ที่พบการขาดแคลนเงินทุน การขาดแคลนแรงงาน และการขาดแคลนเทคโนโลยี การผลิตที่ดี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน จะส่งเสริมการขายตัวด้านการค้าและการลงทุน โดยเฉพาะสาขาผลิตภัณฑ์อาหาร โอกาสของสหกรณ์คือ สร้างเครือข่ายระหว่างสหกรณ์รวมตัวกัน เพื่อพัฒนาให้สหกรณ์เป็นผู้ส่งออกโดยตรง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 70.83

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จากการศึกษาวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎี SWOT Analysis จากสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จังหวัดเพชรบุรี สหกรณ์ชมรมชาวสวนมะม่วงจังหวัดฉะเชิงเทรา จำกัด จังหวัดฉะเชิงเทรา และสหกรณ์การเกษตรเขาคิชฌกูฏ จำกัด จังหวัดจันทบุรี พบว่า

- 1) สหกรณ์ภาคการเกษตรส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องของผลผลิตของสมาชิกสหกรณ์มีปริมาณผลผลิตที่ไม่แน่นอน ไม่สามารถกำหนดหรือตั้งเป้าหมายผลผลิตที่จะสามารถจำหน่ายได้
- 2) สหกรณ์ภาคการเกษตรส่วนใหญ่ไม่มีความถนัดและทักษะของทำธุรกิจทางการส่งออกโดยตรง เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตรมีความเชี่ยวชาญและมีความถนัดทางการผลิตมากกว่า
- 3) สหกรณ์ภาคการเกษตรส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกรที่มีความรู้ในระดับปานกลาง ดังนั้นการปลูกฝังค่านิยมที่จะให้ลูกหลานได้เรียนที่ดี ๆ มีการทำงานที่ดี แต่มิได้ปลูกฝังให้ลูกหลานสืบทอดการเป็นเกษตรกรหรือสืบทอดกระบวนการผลิตผลผลิตทางการเกษตรที่ตนเองมีทักษะและความเชี่ยวชาญให้ตกทอดจากรุ่นสู่รุ่น
- 4) สหกรณ์ภาคการเกษตรส่วนใหญ่ ขาดความเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสหกรณ์ด้วยกัน ซึ่งจำเป็นต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจ หรือทางสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากจะต้องเจอกับคู่แข่งขั้นเอกชนที่อยู่ภายในประเทศและต่างประเทศ
- 5) สหกรณ์ภาคการเกษตรส่วนใหญ่ จะพบปัญหาคือ ผลผลิตของประเทศเพื่อนบ้านที่มีคุณภาพใกล้เคียงจะเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญทำให้ผลผลิตที่สามารถจำหน่ายได้มีปริมาณที่ลดน้อยลง

6) สหกรณ์ภาคการเกษตรส่วนใหญ่ จะพบปัญหาที่เกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศและดินฟ้าอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผลผลิตที่เกิดขึ้นไม่แน่นอน ไม่ว่าจะเป็น รสชาติ ขนาดของผลผลิต และปริมาณผลผลิตที่ลดน้อยลงเรื่อย ๆ เนื่องจากสภาวะอากาศที่แปรปรวน

4.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสหกรณ์ภาคการเกษตร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสหกรณ์ภาคการเกษตร ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสหกรณ์ภาคการเกษตร ซึ่งผลการศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสหกรณ์ภาคการเกษตรได้ดังนี้

1) สหกรณ์ภาคการเกษตร ต้องมีการปรับระบบการบริหารจัดการใหม่ให้เข้มแข็ง โดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาให้ความรู้ทักษะ ปรับกระบวนการผลิต การพัฒนาผลผลิต การควบคุมมาตรฐานของผลผลิต ตลอดจนการบริหารจัดการด้านการตลาด และเตรียมความพร้อมในส่วนที่สำคัญที่สุดที่สหกรณ์ต้องเตรียมความพร้อมเมื่อเกิดการเปิดการค้าเสรี คือคุณภาพของผลผลิตที่มีมาตรฐานและปลอดภัย ที่จะทำให้สหกรณ์ภาคการเกษตรอยู่ได้อย่างมั่นคง

2) สหกรณ์ภาคการเกษตร ต้องมีการสร้างความร่วมมือเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกัน เพื่อยกระดับธุรกิจสหกรณ์ และสร้างความสามารถในการดำเนินธุรกิจสหกรณ์

3) ปรับระบบเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้นำสหกรณ์ในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทในการรับผิดชอบดูแลระบบการบริหารจัดการอย่างชัดเจน โดยต้องมีการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาควบคู่ไปด้วย

4) มีการสร้างและพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ภาคการเกษตรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธาและเห็นคุณค่าของสหกรณ์และปลูกฝังให้เห็นว่า “การสหกรณ์” เป็นวิถีชีวิตที่ดีที่สุด

5) ต้องส่งเสริมให้สมาชิกเกษตรกรทำการผลิตผลผลิตของตนเองขายพื้นที่การผลิตให้เพิ่มขึ้นและรณรงค์ให้สมาชิกผลิตผลผลิตให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน โดย ลด ละ เลิกการใช้สารเคมีที่ทำให้เกิดสารพิษตกค้าง มากยิ่งขึ้น

6) สหกรณ์ภาคการเกษตร อาจต้องมีการรับรู้ข่าวสารด้านการเกษตร เปิดโลกทรรศน์ให้กว้างขึ้น และปรับตัวตามวิถีทางที่เหมาะสมกับตนเองและให้ทันต่อเหตุการณ์และเวลา

7. สหกรณ์ภาคการเกษตร ต้องจัดทำสื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กฎระเบียบที่จำเป็นและมีผลต่อองค์กรให้สมาชิกสหกรณ์ทราบและเพื่อเตรียมความพร้อมในการที่จะปรับกลยุทธ์เชิงรับและเชิงรุกต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า

8) สร้างกลยุทธ์ด้วยการเข้าหาตลาดสำรองเพื่อรองรับผลผลิตที่อาจเกิดการเปลี่ยนแปลง และขยายผลผลิตออกสู่ตลาดให้กว้างขวางเพิ่มขึ้น โดยมีการเปลี่ยนแปลง Positioning อยู่ตลอดเวลา

9) ปรับเปลี่ยนลูกค้าเป้าหมายใหม่ ซึ่งปกติแล้วลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้าที่อยู่ในวงสัมพันธ์เล็ก ๆ จึงควรหากลุ่มลูกค้าเป้าหมายใหม่เพื่อขยายวงลูกค้าให้เพิ่มขึ้นซึ่งควร มองหาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

10) สร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีความแตกต่าง เช่น การวิจัยพัฒนาแป้งกล้วยที่ทำมาจากกล้วยดิบ การใช้ระบบแช่แข็ง (Frozen) กับผลไม้ที่สุก เพื่อทำการส่งออกในรูปแบบสำเร็จรูปพร้อมที่จะรับประทานได้

บรรณานุกรม

วารสาร

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท. วารสารคนสหกรณ์. 4, 16 (มิถุนายน – สิงหาคม 2555) : 10 – 17.

ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“หลักการสหกรณ์”. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://www.cpd.go.th>

อื่นๆ

“รายงานประจำปี 2554 สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด”, 2555.

“รายงานประจำปี 2554 สหกรณ์การเกษตรเขาคิชฌกูฏ”, 2555.

“รายงานประจำปี 2554 สหกรณ์ชมรมชาวสวนมะม่วงจังหวัดฉะเชิงเทรา”, 2555.

สำนักนโยบายและแผน. สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. รายงานการศึกษาโอกาสและผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อกระทรวงมหาดไทย, 2554: 1-37.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นางรัชณีพร พิงประสพ
วันเดือนปีเกิด	10 สิงหาคม 2498
การศึกษา	เศรษฐศาสตร์บัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตรมหาวิทยาลัยรามคำแหง รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประวัติการรับราชการ

ผู้เขียนเข้ารับราชการที่ สำนักงานสหกรณ์กิ่งอำเภอ ท่งหัวช้างจังหวัดลำพูน เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2521 ในตำแหน่งสหกรณ์อำเภอท่งหัวช้าง ในปี พ.ศ. 2548 เข้าดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ ที่ 20 และปี พ.ศ. 2549 เข้าดำรงตำแหน่งสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ดำรงตำแหน่งเลขานุการกรม กรมส่งเสริมสหกรณ์ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2554 เป็นต้นมา